

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ МІНСКІ ГАРАДСКІ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ
XVIII МІНСКІ МІЖНАРОДНЫ КІНАФЕСТЫВАЛЬ 2011

Удзельнікам XVIII Мінскага міжнароднага кінафестывалю «Лістапад».

Дарагія сябры!

Сардэчна віншую вас з адкрыццём XVIII Мінскага міжнароднага кінафестывалю «Лістапад».

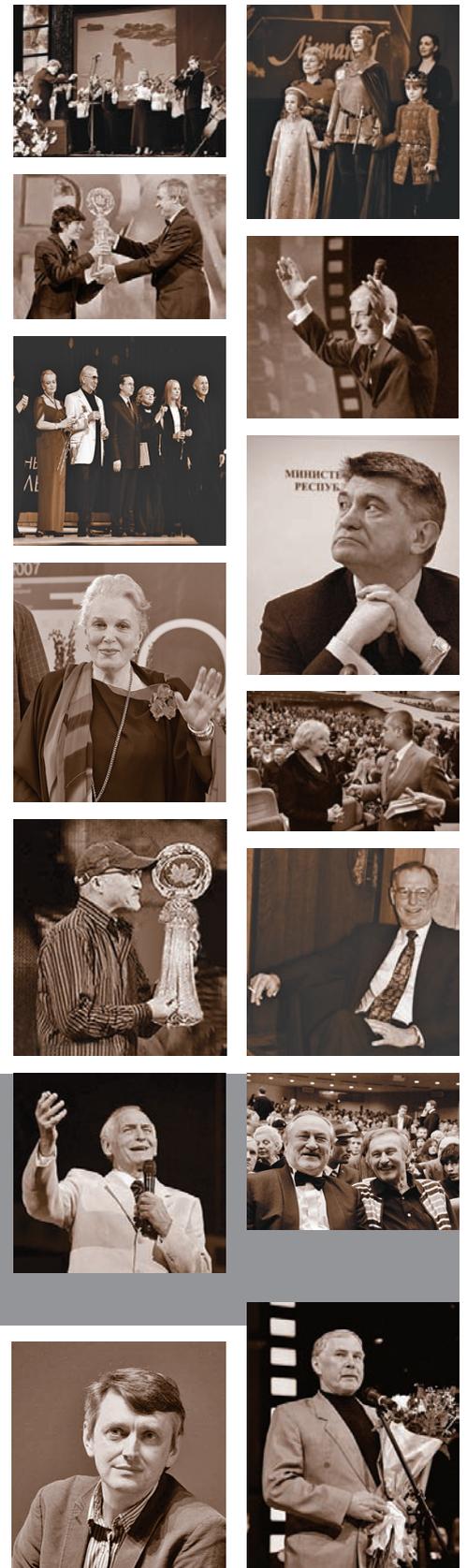
За мінулыя гады гэты кінафорум ператварыўся ў грамадска-культурную падзею сусветнага маштабу. Ён аб'ядноўвае ўсіх, для каго дарагія ідэалы гуманізму і высокага мастацтва, дае нам цудоўную магчымасць убачыць новыя фільмы праслаўленых мэтраў і маладых рэжысёраў, у аснове якіх ляжаць вечныя каштоўнасці: вера ў дабро, любоў да людзей і пакланенне перад прыгажосцю. Тут пануе атмасфера сумленнага саборніцтва, творчай свабоды і нястомнага духоўнага пошуку.

Наш «Лістапад» пастаянна пашырае геаграфічныя межы і мастацкія гарызонты, адкрывае імёны, дорыць сваім гасцям цеплыню і гасціннасць беларускай зямлі. Упэўнены, што сёлетні фестываль прадоўжыць гэтыя добрыя традыцыі і стане сапраўдным святам для ўсіх, хто стварае, глядзіць і любіць кіно. Жадаю вам здароўя, натхнення, невычэрпнай энергіі, поспехаў, творчых адкрыццяў, шчасця і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

5 лістапада 2011 года

XVIII МІНСКІ
МІЖНАРОДНЫ
КІНА
ФЕСТЫВАЛЬ
ЛІСТАПАД 2011

Рэсурсы Беларусі

Пра гэта 31 кастрычніка на цырымоніі ўручэння дзяржаўных узнагарод і дзяржаўных прэмій краіны заявіў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Як адзначыў Кіраўнік дзяржавы, сёлета цырымонія — асабліва, паколькі на ёй прысутнічалі не толькі людзі, удастоеныя высокіх званняў, уганараваныя ордэнамі і медалямі, але і лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі Беларусі, якая ўручаецца раз на два гады. “Гэтыя ўзнагароды сімвалізуюць тую вяршыню, да якой вы ішлі, пераадолюваўшы цяжкасці і шукаючы аптымальныя рашэнні, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — І цяпер вышы прыспехі натхняюць калег і моладзь, з’яўляюцца арыенцірам для тых, хто ідзе за вамі”.

Прэзідэнт падкрэсліў, што ў апошнія гады патрабаванні да саіскальнай дзяржпрэміі значна ўзраслі. Найважнейшымі крытэрыямі сталі перавага іх распрацовак над сусветнымі аналагами, канкурэнтаздольнасць на рынках і ўклад у забеспячэнне нацыянальнай бяспекі. У сваю чаргу, аўтары праектаў у галіне культуры павінны былі атры-

маць высокія ацэнкі калег і спецыялістаў, а таксама заслужыць шырокае прызнанне грамадства.

Акрамя таго, за ўклад у развіццё айчынага мастацтва Дзяржаўных прэмій удастоены архітэктары і мастакі, у тым ліку — стваральнікі мемарыяла “Дзесям — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны” (творчы калектыў у складзе Леаніда Левіна, Аляксандра Фінскага, Святалы Катковай) і серыі графічных работ “Брама мінуўшчыны” (мастак Павел Тарнікаў). Ордэны, медалі і ганаровыя званні таксама атрымалі многія дзеячы культуры, прызнаныя майстры, якія прысвяцілі сваё жыццё музычнаму і тэатральнаму мастацтву, вядомыя журналісты і спартсмены.

Звяртаючыся да ўзнагароджаных, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што яны яшчэ раз пацвердзілі праўдзівасць слоў аднаго з антычных філосафаў, які казаў: “Як шмат спраў лічыліся немагчымымі, пакуль яны не былі зроблены”.

На заканчэнне Прэзідэнт пажадаў уганараваным добра, шчасця і дабрабыту, каб нахненне і мэтанакіраванасць заўсёды спадарожнічалі ім на шляху да новых дасягненняў. **Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь**

Стажыроўкі і кіно

2 лістапада ў Мінску адбылася рабочая сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з міністрам культуры і турызму Турцыі Эртурулам Ёнаем.

У ходзе перамоў былі абмеркаваны пытанні двухбаковага супрацоўніцтва ў сферы кінематографіі, адукацыі і аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Дасягнута дамоўленасць аб правядзенні Дзён культуры Беларусі ў Турцыі. Асабліва ж увага была нададзена

пытанням супрацоўніцтва ў сферы кінематографіі. Суразмоўцы таксама абмеркавалі магчымасці выкарыстання турэцкім бокам кіна-тэжналагічных паслуг “Беларусьфільма”.

Эртурул Ёнаем падтрымаў ініцыятыву беларускага боку аб супрацоўніцтве з вядучымі навучальнымі ўстановамі сферы культуры Турцыі ў арганізацыі стажыровак (навучання) студэнтаў нашых профільных ВНУ.

У час сустрэчы суразмоўцы пацвердзілі неабходнасць развіцця беларуска-турэцкага супрацоўніцтва па шырокім спектры двухбаковых адносін у сферы культуры.

Мір прымае ЕўрАзЭС

Сёння Мірскі замак прымае III Пасяджэнне Савета па культуры пры Інтэграцыйным камітэце ЕўрАзЭС.

У ім возьмуць удзел прадстаўнікі кіраўніцтва міністэрстваў культуры Беларусі, Расіі, Казахстана, Кыргызстана і Таджыкістана.

Як паведаміў “К” намеснік міністра культуры нашай краіны Віктар Кураш, пасяджэнне чакаецца надзвычай насычаным. У прыватнасці, адбудзецца разгляд праекта пагаднення аб супрацоўніцтве краін — удзельніц ЕўрАзЭС, а таксама падвядзенне вынікаў Фестывалю культур краін супольнасці, што сёлета прайшоў у Астане.

К.А.

Пазыўныя: “НМП...”

Нацыянальная музычная прэмія ў галіне эстраднага мастацтва выходзіць у святло праектараў СМІ.

Калі раней пра яе пісалі толькі асобныя (часцей — спецыялізаваныя) выданні, дык пасля прэс-канферэнцыі, невыпадкова праведзенай у Музеі Уладзіміра Мулявіна сталічнай філармоніі, прэмія застанецца ў цэнтры ўвагі да сярэдзіны снежня.

Калі дагэтуль пра прэмію толькі гаварылі, дык цяпер яе можна і ўбачыць: зорка, што імкнецца ў неба ракетай, утрымлівае ў сярэдзіне нотку. А яшчэ — пачуць пазыўныя: Яўген Алейнік прыдумаву музычную застайку, дзе спалучаюцца розныя эстрадна-стылі і кірункі. Дарэчы, яшчэ не позна даслаць сваю заяўку — да 15 лістапада. Тым больш, што ёсць і намінацыя “Новыя імёны”, і спецпрыз “Аўтарскі дэбют”, які прадугледжвае запіс песні, вызначанай журы, найлепшымі айчыннымі выканаўцамі. Усе пераможцы атрымаюць не толькі апісаных вышэй памятных статуэток скульптара Андрэя Хацяноўскага — аўтара прызоў “Тэлеваршыні”, але і грашовыя ўзнагароды. Узнагароджанне абяцае быць масавым: намінацыяй — шаснаццаць, спецыяльных прызоў — пяць.

Прэмія, запэўніў першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачуўскі, прадеманструе ўвесь пласт эстраднага мастацтва і дапаможа ўбачыць дасягненні ў розных яго сферах. Прычым менавіта за апошні час: да разгляду прымаюцца праекты ад снежня 2010-га (большая частка новых песень звычайна з’яўляецца ў перадавагодні час) да лістапада 2011-га. Ацэньваць дасягненні будзе спачатку адборачная камісія, якая ў кожнай з намінацый пакіне ўсяго тройку прэтэндэнтаў, а потым — савет у складзе ажно сотні дзеячаў культуры. Уладальнік Прыза глядацкіх сімпатый вызначыцца праз інтэрнэт- і sms-галасаванне.

Гала-канцэрт пройдзе ў Палацы Рэспублікі, яго рэжысёрамі выступяць Вячаслаў Панін і Аляксандр Вавілаў. Білеты коштам 20 — 50 тысяч рублёў, як запэўніў намеснік генеральнага дырэктара тэлеканала “СТБ” Павел Каранеўскі, дапамогуць сабраць праўдзё зацікаўленую аўдыторыю.

Уручэннем Нацыянальнай прэміі грамадская ўвага да нашай эстрады не абмяжуецца, а толькі, можна сказаць, распачнецца. Бо прэмія — адзін са шматлікіх праектаў, што падтрымліваюцца Міністэрствам культуры краіны, тэлеканалам “СТБ” і Маладзёжным тэатрам эстрады. Наперадзе — вызначэнне “Залатога калекцыі беларускіх песень”.

Традыцыйны спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве” з’яўляецца адным з сімвалаў Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”. І галерэя імёнаў яго ўладальнікаў — сама гісторыя сучаснага кінематографа. Міхаіл Пташук і Генадзь Гарбук, Алег Янкоўскі і Эмір Кустурцыца, Уладзімір Гасіцхохін і Яліна Быстрыцкая, Георгій Жжонаў і Васілій Ланавой, Клара Лучко і Пётр Тадароўскі... Сёлета да ліку Асоб на кінанебасхіле айчыннага форуму дадасца яшчэ адна непаўторная зорка...

Фота Дамітрыя Елісеева

“А нацыянальнае кіно — Высокамастацкае!”

Ільвіная доля і беларускі інсайт Багдана Ступкі

...Мусіць, імя народнага артыста Украіны, народнага артыста СССР Багдана Ступкі — адно з найчаканых у афішы кожнага “Лістапада”. І, бадай, яго постаць асаблівым дыямантам ззяе ў пераліку ўлюбёнцаў мінскіх глядачоў. А калі ўжо Ступка прыязджае з новым фільмам — будзьце ўпэўнены: вольных месцаў на сеансе не будзе!

Вось і мне ў якасці глядача пару гадоў таму давялося апынуцца перад шльдачкай “На сеанс усе білеты прададзены!” на акенцы касы ў доволі-такі немалым сталічным ДOME кіно. Той аншлагавай стужкай аказаўся наш, “беларусьфільмаўскі”, “Інсайт” Рэнаты Грыцковай са Ступкам у галоўнай ролі ды абавязковай сустрэчай артыста з глядачамі.

Дарэчы, карціна тая — бадай, адзіная ў ягонай фільмаграфіі з беларускай “прапіскай”. Але сама Беларусь для артыста — зямля асабліва. Вось як ён сказаў пра тое ў эксклюзіўным інтэрв’ю, дадзеным пару гадоў таму газеце “Культура”:

— Заўжды любіў Мінск, Беларусь і беларускую мову. Гэта мова сяброў. У Купалаўскім тэатры праце мой даўні папчечнік, народны артыст Беларусі Арнольд

Памазан: разам з ім у свой час вучыўся ў Львоўскай тэатральнай студыі... “Лістапад” жа як міжнародны форум літаральна на вачах набірае вагу, павялічвае свае маштабы. Істотныя змены заўважны і на “Беларусьфільме”. Адраджэнне кінамастацтва — працэс больш чым ухвальны. Правільна, здымаць трэба шмат, і — рознае. Тады колькасць абавязкова пяройдзе ў якасць. А нацыянальнае кіно, неаспрэчна, — высокамастацкае кіно. І на Беларусі робіцца многае, каб такое кіно было. Вельмі хачу, каб усё запланаванае здзейснілася...

Народны артыст Беларусі, купалавец Арнольд Памазан згадаў па просьбе “К” свае ўражанні ад “лістападаўскіх” сустрэч з сябрам юнацтва:

— Ён заўсёды з вялікім задавальненнем прыязджае ў Мінск. Я ж яму ўдзячны, што не забываецца на нашае сяброўства часоў тэатральнай студыі пры львоўскім тэатры імя Марыі Занькавецкай. Пасля яе заканчэння кожны з нас пайшоў сваім шляхам. А праз дзесяцігоддзі звёў нас зноўку менавіта “Лістапад”. Памятаў нават, як тое адбылося. У тэатры мне паведамілі: “Тэрмінова выклікае дырэктар”

Тэлефанаванне ў Кіев

“Я вельмі люблю “Лістапад”!”

Штогод напярэдадні “Лістапада” я набіраю кіевскі тэлефонны нумар. Як правіла, слухаўку падымае жанчына з прыязным прыемным голасам.

— Ларыса Сямёнаўна, ці можна Багдана Сільвестравіча?

— Ён на гастролях з тэатрам...

Менавіта яна, жонка Ступкі, дала мне ягоны нумар мабільнага. І Багдан Сільвестравіч, нягледзячы на жорсткі графік, яскрава распавядаў мне пра тое, што зроблена ў кіно і што плануецца зрабіць, які ён любіць сваіх беларускіх сяброў Арнольда Памазана і Расціслава Янкоўскага, пра тое, як часта бывае ў Мінску...

Сёлетні тэлефонны дыялог быў да мяжы кароткім. Па традыцыі, адказала жонка, запэўніла, што пачувае сябе Багдан Сільвестравіч няблага, але толькі ўчора ноччу вярнуўся ў Кіев, зараз адпачывае, а тэлефанавальніку яму варта цягам дня і на мабільны, бо спраў — процьма...

Праз некаторы час на тэлефанаванне адказаў сам Ступка. Натуральна, распытаць хацелася пра ўсё: пра здароўе, апошнія ролі ў тэатры і кіно, пра тое, ці прыедзе, як і заўжды, на “Лістапад”... Але народны артыст Украіны, народны артыст СССР, Герой Украіны адказаў на ўсё адзінай рэплікай:

— Доўга гаварыць не магу, бо кладуся ў шпіталь. Настрой не той. Даруйце. А “Лістапад” я вельмі люблю!..

Здароўя вам, Багдан Сільвестравіч!

Яўген РАГІН

тар!” “Што ж я натварыў?” — думаю сам сабе. Заходжу да дырэктара — і бачу там... Ступку! Карацей, апошнім часам збіліліся. Нават быў на ягоным 70-годдзі.

Папраўдзе: Ступка ва Украіне — адна з самых знакавых фігур у культуры. Пацвярджэннем — званне Героя Украіны, якім яго ўганаравалі сёлета.

Што ж да згаданага “Інсайта”, канешне, паглядзеў яго пасля па тэлебачанні, выйшла карціна і на DVD — адной з першых найноўшых айчынных стужак... Да яго прэзентацыі ў рамках форуму рэжысёр стужкі Рэната Грыцкова сказала “К” аб працы з Багданам Ступкам наступнае:

— Працаваць з ім было вельмі адказна і спачатку нават боязна. Але мезгорка аказалася і мегатрафіяналам, які вельмі цэніць і свой, і чужы працоўны час ды не капрызіць, не ставіць нейкіх невыканальных умоў. Мне вельмі спадабалася быць побач са Ступкам! Сапраўды, часу заглябіцца ў ролю, стварыць рэпетыцыйную аснову мелі няшмат. Але стараліся скарыстоўваць кожную хвіліну. І якім падрыхтаваным быў Ступка на пляцоўцы! Было відаць, як перад здымкамі прапрацоўваўся характар героя...

А гэта — нібы рэпліка ў адказ ад самога артыста, таксама з інтэрв’ю “К”:

— Удзел у “Лістападзе” — не толькі знакавая падзея, але і магчымасць стасункаў з прафесіяналамі кіно. У тым, што яны ёсць на “Беларусьфільме”, перака-

наўся чарговы раз, калі здымаўся ў стужцы Рэнаты Грыцковай “Інсайт”. Не надта часта даводзілася працаваць з жанчынамі-рэжысёрамі. Першай была Кіра Муравава, другой — ваша Рэната Грыцкова. Больш за тое: і аператарам на “Інсайце” стала жанчына — Таццяна Логінава... Дык вось, на здымках фільма ўсё было высокапрафесійна... Гэта проста цудоўна, калі ўсё атрымліваецца ў творчасці, асабліва — у кіно...

І ў якасці дадатку — яшчэ словы Ступкі, з ужо іншага інтэрв’ю для “Культуры”: “Адметнае мастацтва Беларусі павінна захоўваць сваю нацыянальную самабытнасць і даваць прыклад іншым краінам...”

Як не пагадзіцца з мэтрам? Тым больш, калі з мінскім “Лістападам” у яго звязана таксама не адна старонка поспеху. Скажам, у 2004-м усе журы форуму — прафесійныя і глядацкае — мелі падставы ўручыць Багдану Ступку ажно тры прызы за лепшую мужчынскую ролю: балазе выстаўляліся “Вадзіцель для Веры”, “Свае”, “Старажытнае паданне”. Уручылі тады адзін — за ўсе тры карціны. Такі вось сапраўдны прызапад на “Лістападзе”!

...Так, на жаль, паглядзець “Інсайт” і наведзець сустрэчу з Багданам Ступкам пад час пазамінулага “Лістапада” не ўдалося. Мо пашанцуе ў Кіеве? Але ва ўкраінскай сталіцы ў студзені 2011-га спектакль “Леў і Львіца” ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Івана Франка са Ступкам у ролі Льва Талстога замянілі іншай пастаноўкай “з-за хваробы аднаго з артыстаў”... Што ж, мо пабачу Ступку “з трэцяй прыступкі”?

А напрыканцы — пра адну мару Багдана Сільвестравіча, таксама з ягонай нядаўняй гутаркі з карэспандэнтам “Культуры”:

— Я, дарэчы, — у якасці мары, — калі б меў шмат грошай, хацеў бы ездзіць па свеце, і аднаго разу завітаць на Беларусь, вывучыць беларускую мову і сыграць у якім-небудзь спектаклі разам з вашымі актёрамі, хаця б і эпизодычнага персанажа... Увогуле ж, я не разумею, што такое рамкі таго ж акадэмічнага тэатра... Гэта ж не значыць, што ён кансерватыўны! На эксперыменты неабходна ісці (хаця я і не прыхільнік радыкальных крайнасцей) абавязкова: без іх няма прагрэсу.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

— **Генадзь Браніслававіч, як моцна змянілася ваша стаўленне да нашай тэледыяпрасторы за той час, што вы ўзначальваеце Белтэлерадыекампанію?**

— Гэта сама, як для баксёра, які ўсё жыццё назіраў за чужымі баямі, а потым сам выйшаў на рынг! Для кагосьці тэлебачанне — шоу, а для некага — траўматычнае, досыць балючы працэс. Метафара з баксёрам, можа, і не самая прыгожая, але, на мой погляд, вельмі трапная. Тэлебачанне для мяне — гэта праца. Я перастаў глядзець яго для задавальнення: мяне больш не забяўляюць перадачы, бо я найперш звяртаю ўвагу на тое, як яны зроблены, якая там апэратарская работа, які закадравы каментарый, ці адпавядаюць праграмы псіхалогіі гледача, ягоным запытам...

Гледач, наогул, патрабуе ўвагі і павагі. Шмат часу займае само ўсведамленне таго, чаму людзі пераключаюцца з канала на канал, што і ў які час сутак яны хочуць глядзець, якая група людзей абірае пэўны тэлепрадукт... Трэба адзначыць, што шлях гэтага разумення напоўнены расчараваннем: на жаль, тыя перадачы, якія асабіста я лічу пустымі, часам нават пошлымі, даюць найвялікшы рэйтынг каналам... З іншага боку, калі гляджу статыстыку і бачу, што якасны прадукт, кшталту дакументалістыкі, усё-такі карыстаецца ўвагай значнай часткі аўдыторыі, мяне гэта вельмі радуе. Сёння тэлебачанне, як ні парадоксальна, існуе па прынцеце "Дабро без ліха існаваць не можа". Даводзіцца паказваць забяўляльныя праграмы, якія нічога не даюць гледачу, але прыносяць вялікі рэкламны прыбытак, каб на гэтыя грошы здымаць па-сапраўднаму карысны для грамадства высакьякасны прадукт. Вось такі "кругаварот". І разарваць гэтае "кола" практычна немагчыма.

— **А, у ідэале, тэлебачанне мусіць кіравацца запытамі аўдыторыі ці павінна само іх фарміраваць?**

— Маё трывалое перакананне: тэлебачанне як самы дзейсны сродка фарміравання грамадскай думкі абавязана ўсім намаганнямі падтрымліваць мараль, высокі ўзровень духоўнасці сваіх гледачоў. На жаль, паўтаруся, на сённяшні дзень мы пастаўлены ў жорстка камерцыйныя рамкі. Але вырашаць жа праблемы духоўнасці ўсё роўна трэба, ці не так? Гэта сама як бацькі, што даюць немаўляці кіслыя вітаміны разам з салодкім сіропам, мы намагамся чаргаваць забяўляльнае і павучальнае. Выбіраем тыя прадукты, што нясуць у сабе і духоўны складнік, павагу да чалавека. Агітацыя наўпрост ужо даўно не працуе, бо час такі: "разумнае, добрае, вечнае" трэба прапанаваць гледачу ў прывабнай, яркай "абгортцы".

— **Якое месца ў раскладзе зойме беларускі тэатр?**

— Я глыбока перакананы: глядзець спектаклі па тэлебачанні — усё роўна што слухаць музыку па тэлефоне. Тэатр — зусім іншае, неэкраннае мастацтва, і знаёмства з ім па неадаптаных тэлеверсіях толькі адцягвае аўдыторыю з глядзельнай залы. У мяне ёсць асабістая калекцыя запісаў класічных пастацовак, але іх прагляд не выклікае таго адчування катарсісу, які ўнікаў непасрэдна ў тэ-

Старшыня "Лістапада" Генадзь ДАВЫДЗЬКА — асоба ў краіне больш чым вядомае: акцёр, рэжысёр, драматург, тэлеведучы... І ўжо цягам амаль года ён узначальвае Белтэлерадыекампанію. Сімвалічна, што сёлета адкрыццё Мінскага міжнароднага кінафестывалю, старшынёй якога таксама з'яўляецца Генадзь Браніслававіч, супала па часе з найважнейшай падзеяй айчыннага тэлесезона — рэбрэндынгам тэлеканалаў. З 5 лістапада "Першы канал" зменіць назву на "Беларусь-1", а з 12-га замест "ЛАДа" на экранна з'явіцца "Беларусь-2". Але гэта яшчэ не ўсё: на змену "Беларусь-ТБ" бліжэй да 2012-га прыйдзе канал "Беларусь-24". Прыкладна ж праз год плануецца адкрыццё культуралагічнага канала "Беларусь-3". Вяшчаць ён мае цалкам на беларускай мове, а сваім гледачам прапануе шэраг культуралагічных праектаў, праграм на духоўную тэматыку, кінастужак, тэатральных паказаў... У нумары, прысвечаным кінафестывалю "Лістапад", мы вырашылі даведацца, якой бачыць экранную прастору нашай краіны і замежжа чалавек, што непасрэдна яе і фарміруе.

але калі мы транспіруем савецкую кінакласіку, яна таксама атрымлівае велізарную аўдыторыю. Людзі сумуюць па такім кіно, дзе прапагандуюцца вечныя каштоўнасці, дзе няма гвалту і крыві, яны сумуюць па простым, чыстым поглядзе на свет. На жаль, здымаць такім чынам цяпер мала хто можа: знізіўся сам узровень кінармяства — умення цікава распавесці гледачу нейкую гісторыю...

— **Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад-2011" будзе шырока асвят-**

глядзець кіно. Хочацца, каб публіка сустракалася з сапраўдным мастацтвам у адпаведнай абстаноўцы. Таму будзе больш карэктна, калі найлепшыя карціны "Лістапада" закупаць усё ж такі кінапракат. А мы дапаможам, каб людзі пра тое даведаліся.

— **У складзе Белтэлерадыекампаніі — чатыры каналы. Якім прадуктам запойніцца іх эфірная прастора: сваім, адаптаваным, або пакупным?**

— Наша кампанія будзе старацца выпускаць максіма-

культэце экранных мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Інстытуце журналістыкі БДУ, працуюць выдатныя педагогі, але раней удавалася зрабіць з чалавека добрага спецыяліста, рамесніка, нават, калі ён асаблівымі талентамі і не валодаў. Пасля сустрэч з цяперашнімі студэнтамі ў мяне часам узнікае адчуванне, што многія сённяшнія вучацы не для таго, каб атрымаць прафесію, а каб павесіць на сценку дыплом аб заканчэнні ВНУ. Таму калі яны прыходзяць да нас на працу, усё ўпіраецца ў асабістае жаданне: хто мае натхненне і намер стаць спецыялістам, той таго дабіваецца.

— **Персанаж адной папулярнай стужкі абяцаў, што хутка "не будзе ні тэатра, ні кіно, ні газет — застаецца адно тэлебачанне". Сёння множацца галасы тых, хто абяцае, што "хутка застаецца адзін Інтэрнэт". Чым можа адказаць тэлебачанне энтузіястам Сусветнага павуціння?**

— Тэлебачанне — прадукт экранны, і няма ніякай розніцы, будзе гэта экран тэлевізійнага прыёмніка, камп'ютара або мабільнага тэлефона. Ужо сёння з'яўляюцца тэлевізары, якія дазваляюць карыстацца Інтэрнэтам, а ў бліжэйшым будучым, думаю, адзін экран аб'яднае адразу ўсе функцыі — і забяўляльныя, і камунікацыйныя. Тэлеканалы прыйдуць да нас праз глабальную сетку, вось і ўся розніца.

— **Ці плануеце вы вярнуцца да мастацкай творчасці: выступіць у кіно ці на сцэне ў якасці акцёра або іншай асобы?**

— Гэтая мая мара! На жаль, на сённяшні дзень абсалютна недасяжная: тэлебачанне аднімае ўвесь час. Я не імкнуўся ўзначаліць Белтэлерадыекампанію, але Кіраўнік дзяржавы аказаў мне гонар, прапанаваўшы такую адказную пасаду, і я абавязаны годна выконваць даручаную мне справу. Так што, мастацкай творчасцю буду займацца, відаць, на пенсіі.

— **А калі старшыня НТРК аглядзіць працу нашых каналаў з фатэля "Сярэдняга" тэлегледача, то якую перадачу ён параіць паглядзець сабе самому?**

— Ведаеце, наш сярэдні гледач, па статыстыцы, — гэта жанчына з вышэйшай адукацыяй ва ўзросце, большым за сорок пяць гадоў, таму сесці ў яе фатэль мне ніякім чынам не ўдасца... А калі сур'ёзна, дык абсалютна ўсім гледачам я хачу пажадаць больш уважліва чытаць тэлепраграму. Упэўнены, тэлевізар не павінен працаваць бесперапынна! Бо калі вы ўключаеце яго, то пускаеце ў дом цэлы натоўп чужых людзей. У жыцці мы наўрад ці адчынім дзверы незнаёмцам, а ўключаўшы тэлевізар, робім менавіта так! Перадачы здымаюць людзі з рознай энергетыкай, рознымі намерамі. З тэлеэкрана да нас прыходзяць незразумелыя ідэі, чужыя праблемы... І потым мы часта скардзімся: з нашымі дзецьмі нешта не тое... Таму трэба вельмі уважліва ставіцца да таго, што глядзіш сам і што паказваеш сваім дзецям. Ды і на кнігі, спорт, жывую гутарку таксама не варта забывацца. А што да тэлебачання... Трэба быць разборлівым у тэлевізійнай "ежы"!

**Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА**

З "ключавой" роляй

Пра "трэцюю кнопку", кінафестываль на экране і тэленэт

ляцца ўсімі падраздзяленнямі Белтэлерадыекампаніі. Запланаваны трансляцыі ўрачыстых цырымоній, на канале "Беларусь-1" будзе выходзіць дзённік свята. Але кіназалы, дзе пройдучь конкурсныя прагляды, не ў стане змясціць усіх ахвотных паглядзець фестывальныя стужкі. Ці плануе тэлебачанне паказаць найлепшае з праграмы "Лістапада-2011"?

— Цудоўныя арганізатары фестывалю сабралі сёлета бліскучую праграму стужак. Але не факт, што гэтыя карціны спадабаюцца абсалютна ўсім гледачам нашых каналаў і акупаць выдаткі на іх набыццё. Да таго ж, як і ў дачыненні да тэатра, я ўпэўнены: толькі вялікі экран сапраўднага кінаатэатра і яго непаўторная атмасфера ў стане перадаць усе нюансы аўтарскіх фільмаў. Паказ на тэлеэкране — з рэкламай, рознымі фактарамі, што адцягваюць увагу, — адвучыў большасць людзей

льную колькасць тэлепрадукту самастойна. Тым больш, наш штат складае амаль тры тысячы чалавек, і было б няправільна не задзейнічаць такую колькасць спецыялістаў. Канешне, можна пайсці па шляху найменшага супраціўлення і аптымізавацца, але мы дзейнічаем інакш: людзі будуць адначасова працаваць і павышаць свой прафесійны ўзровень. Канешне, шмат што будзем закупляць — гэта датычыцца той самай дакументалістыкі, тых фарматаў, якія мы сёння не ў стане распрацаваць самастойна. Але набываць мы плануем толькі самае лепшае!

— **Як вы ацэньваеце сучасны ўзровень падрыхтоўкі творчых кадраў, якія прыходзяць працаваць на тэлебачанне?**

— З кожным годам узровень кожнага асобнага спецыяліста ўсё больш залежыць ад яго асабістых якасцей, таленту. У нашых ВНУ, у тым ліку на фа-

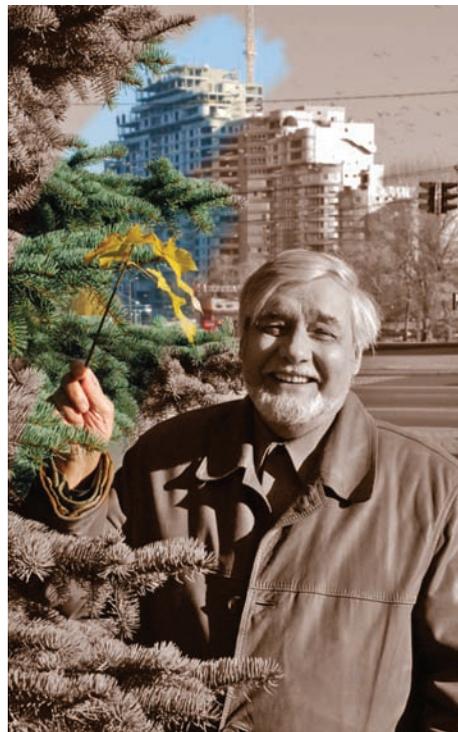
"Ён стаў новым!"

Напярэдадні васьмнацатага па ліку "Лістапада" карэспандэнт "К" паспрабаваў зазірнуць у "чарнавік" прамовы з нагоды ўрачыстага адкрыцця Мінскага міжнароднага кінафестывалю яго ганаровага старшыні — народнага артыста СССР, народнага артыста Беларусі Расціслава ЯНКОЎСКАГА. Ды Расціслаў Іванавіч адразу сказаў:

— Сакрэтаў не раскрываю, а вось сваім адчуваннем ахвотна падзялюся. Калі мы пачыналі фестываль, ён рабіўся, лічы, ні з чаго, а цяпер маем — Мінскі міжнародны! Мне тады хацелася разам з Валянцінай Сцяпанавай стварыць фэст для мінчан, знаёміць іх з дзясягненямі еўрапейскага і сусветнага кіно. Многія артысты тады ехалі проста ў госці да мяне, на маё імя, ды і фінансава ўсё было больш проста.

Цяпер жа "Лістапад" стаў больш жорсткім па сваім фармаце. Вось, скажам, мы ўступілі ў FIAP. Цяпер пра наш форум даведаюцца ў Кане, Венецыі, Берліне. Пакуль гэта выпрабавальны тэрмін, аднак, мяркую, маем падставы для далейшага развіцця, бо сярброўства ў FIAP дае свае перавагі.

Так, з колішняй ініцыятывы ўрача Сяргея Арцімовіча (у якую я, прызнацца, не надта каб паверыў) паўстаў сапраўды значны фестываль, што заручыўся падтрымкай Міністэрства культуры краіны, Мінгарвыканкама. І ўжо які год запар ён праводзіцца пад патранатам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Гэта вельмі значны момант увагі дзяржавы да культуры.

Што яшчэ сказаць? Мы з Генадзем Давыдзькам адзначаем паўналецце нашага "хлопчыка" — "Лістапада". Пабачым, што ж атрымаецца далей! Так, паўтаруся, ён стаў больш жорсткім, але не менш цікавым, запамінальным, родным для нас.

С.Т.

"БелАЗ" у фармаце кіно

Стратэгія партнёрства

"Форум — сапраўды ўнікальная магчымасць!"

У кантэксце XVIII Мінскага міжнароднага фестывалю "Лістапад" асаблівым пунктам з'яўляецца падтрымка гэтай маштабнай культурнай падзеі шматлікімі спонсарамі — як з ліку бізнес-структур, так і гігантаў прамысловасці. Пра канцэпцыю падтрымкі кінафэсту па просьбе "К" распавёў генеральны дырэктар ААТ "БелАЗ" Пётр ПАРХОМЧЫК.

— Мы ўпэўнены, што поруч з вытворчасцю матэрыяльных даброт мы павінны садзейнічаць духоўнаму развіццю. І наадварот: духоўнае развіццё ўсяляк спрыяе ўдасканаленню самой вытворчасці. Прыгажосць нараджаецца ў сэрцы, адлюстроўваецца ў вачах і жыве ва ўчынках. Людзі, у чых сэрцах жыве прыгажосць, — таленавітыя, яны дасягаюць неверагодных поспехаў, ствараюць шэдэўры. На тых жа фільмах вырастаюць пакаленні нашых аўтазаводцаў. Таму мы аказваем усебаковую падтрымку развіццю талентаў: арганізоўваем і праводзім конкурс маладых эстрадных выканаўцаў "Белазўскі акорд", падтрымліваем гандбольную каманду "БНТУ-БелАЗ", футбольны клуб "Тарпеда-БелАЗ". Цяпер жа на нашым прадпрыемстве праводзіцца конкурс інавацыйных і рацыяналізатарскіх ідэй ды праектаў "Маладзёжны патэнцыял — інавацыйнаму развіццю "БелАЗа".

— Распавядзіце, калі ласка, пра вашу дапамогу фестывалю. Што, на вашу думку, уключае паняцце "сацыяльная адказнасць"? Чаму вы лічыце мэтазгодным укладваць свае сродкі ў культурныя ініцыятывы?

— Канцэпцыя тут — вельмі простая. Дапамога Мінскаму міжнароднаму кінафоруму — гэта дапамога таленавітым людзям, імкненне падтрымаць смелыя ідэі і думкі, спрыяць іх данясенню да шырокай грамадскасці. Дзякуючы "Лістападу" кожны здолее прычыніцца да сучаснага кінематографа, знайсці ў праграме "сваё" кіно, а таксама наладзіць кантакты са знакамітымі акцёрамі і рэжысёрамі. Гэта ж сапраўды ўнікальная магчымасць!

— Апошняе пытанне: на які фільм з фестывальнай праграмы вы хацелі б трапіць?

— Пётр Аляксандравіч, як даўно развіваецца супрацоўніцтва з "Лістападам"? Якім чынам яно распачалося?

— Супрацоўніцтва Беларускага аўтамабільнага завода з Мінскім міжнародным фестывалем распачалося летась, калі "БелАЗ" стаў адным са спонсараў форуму. "Лістапад" — гэта найбуйнейшы кінафорум краіны, які традыцыйна, цягам многіх гадоў, запрашае ў Беларусь таленавітых майстроў экранна. Мова кінематографа — адна з самых яркіх і магутных, фільмы ж праграм "Лістапада" разглядаюць складаныя праблемы чалавечых узаемаадносін.

— Чаму ў лік вашых "культурных" партнёраў трапіў менавіта "Лістапад"? Якімі правіламі прадпрыемства кіруецца ў іх выбары?

— Зразумела, цэласнае ўяўленне пра фестываль можна атрымаць, прагледзеўшы максімальную колькасць стужак, якія ўваходзяць у праграму кінафоруму. У мяне вялікі інтарс выклікае карціна расійскага рэжысёра Андрэя Звягінцава "Алена". Гэты фільм выклікаў рэзананс яшчэ да выхаду ў пракат. Мяркуючы па рэцэнзіях, гэта неверагодна прудзівая гісторыя жыцця, драма, што, на мой погляд, можа стаць ключовай на сёлетнім Мінскім міжнародным.

Дадам літаральна яшчэ адну рэпліку. "Лістапад" — гэта сімвал высокаінтэлектуальнага мастацтва, фестываль, які прымушае глядачоў задумацца, пераацаніць свае ўчынкі і нават пераасэнсаваць жыццё. Жадаю поспехаў удзельнікам і арганізатарам свята кінамастацтва!..

Пытанні задавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

яна павінна не проста ўтрымліваць "добрыя фільмы", а вылучацца сваёй тэматычнай адметнасцю і актуальнасцю, іншымі словамі — быць эксклюзіўнай. І сёлета яна праходзіць пад дэвізам "З шырока раскрытымі вачыма". Гэта яшчэ і запрашэнне да асвятлення кінафоруму карэспандэнтаў міжнародных выданняў — сёлета, дарэчы, мы чакаем дзесяць прадстаўнікоў замежнай прэсы.

Ёсць і яшчэ адзін немалаважны блок патрабаванняў да фестывалю. Ён датычыцца пытанняў бяспекі саміх стужак: мы ажыццяўляем страхаванне фільмакопій, забяспечваем іх абарону ад "піратаў". Гэтага патрабуе і якасць саміх карцін: з гэтага года ніякіх DVD-носьбітаў на конкурснай праграме не будзе — толькі стужка або лічба. Тое, зрэшты, — не толькі патрабаванне адпаведнасці статусу міжнароднага фестывалю, але, у першую чаргу, і наша павага да глядачоў, тых, хто прыходзіць пад час "Лістапада" ў кінатэатры не проста "дыск з кіношкай паглядзець", а спрычыніцца да сапраўднага кінамастацтва.

— Думаецца, пералічаныя вамі асноўныя патрабаванні FIAPF не выглядаюць нерэальнымі...

Стандарт "шырока раскрытых вачэй"

"Лістапад-2011": не проста "дыск з кіношкай паглядзець"

Напярэдадні XVIII Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" карэспандэнт "К" паспрабаваў высветліць падрабязнасці арганізацыйных тонкасцей маштабнага форуму ў яго дырэктара (а па сумяшчальніцтве — дырэктара Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў) Анжалікі КРАШЭЎСКАЙ.

— Анжаліка Аляксандраўна, бадай, упершыню за ўсю гісторыю "Лістапада" дырэкцыя фестывалю працавала над праектам цягам цэлага года. Як дырэктар кінафоруму распавядзіце больш падрабязна пра тую працу і канкрэтныя захады, якія былі зроблены за гэты час.

— Так, па сутнасці, з 24 снежня мінулага года — часу, калі афіцыйна быў адкрыты Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў, — мы распачалі працу і над "Лістападам". І ў першую чаргу — над тым, каб у свеце яго ўспрымалі не проста нашай "хатняй радасцю", а як сур'ёзны фестываль, што адпавядае агульнапрынятым сусветным стандартам. І адным з важных дасягненняў я лічу той факт, што з бягучага года Мінскі міжнародны атрымаў часовую акрэдытацыю ў FIAPF — Міжнароднай федэрацыі асацыяцыі кінапрадзюсараў, куды ўваходзяць Берлінскі, Канскі, Венецыянскі, Маскоўскі, Варшаўскі і шэраг іншых самых прэстыжных кінафестывалаў.

— Чаму — часовую?

— Для таго, каб за гэты час прывесці шэраг арганізацыйна-творчых момантаў і пытанняў у адпаведнасць з існуючымі міжнароднымі стандартамі. Толькі пры выкананні дадзенай умовы мы зможам атрымаць пастаянную акрэдытацыю.

— Што ўяўляюць з сябе гэтыя патрабаванні?

— Гэта — дзеючая дырэкцыя фестывалю, якую мы на сённяшні дзень ужо маем. Інфармацыйная работа ў адносінах форуму таксама мае праводзіцца цягам усяго года. Сайт наш, які на сённяшні дзень істотна абнавіўся, таксама адпавядае найноўшым патрабаванням: ён — трохмоўны і інфармацыйна насычаны. Сярод іншых пунктаў, дзякуючы якім "Лістапад" павышае свой узровень, — больш увагі да конкурснай праграмы фестывалю:

— Гэта абсалютна так: усе патрабаванні — лагічныя і цалкам выканальныя. Іншая справа, што да гэтага ніхто не надаваў ім належнай увагі, — на першае месца выходзілі задачы іншага кшталту, больш, так бы мовіць, "прадстаўнічыя". Але для таго, каб "Лістапад" не толькі заставаўся святкам, але і паступова, набываючы "вагу" ў свеце экраннага мастацтва, становіўся значным міжнародным кінафорумам, неабходна прыкласці пэўныя — скажу адрозна: немалыя — намаганні для таго, каб і ўся яго "падводная", схаваная ад вачэй кінаманаў-аматараў, арганізацыйная база адпавядала існуючым стандартам.

— І дзе ваша "падводная база" сутыкнулася з галоўнымі падводнымі камянямі?

— Для нашага Цэнтра гэтай самай складанасцю стаў, у першую чаргу, наш унікальны статус — установы, што ўяўляе з сябе "сімбіёз" дзяржаўнай арганізацыі і ўстановы бізнесу. І менавіта з гэтай прычыны многія пытанні заканадаўчага характару, з якімі мы сутыкаліся ў часе работы, не падпадалі пад палажэнні існуючай на сённяшні дзень юрыдычнай базы. Але ж заўсёды хтосьці ды мусіць быць першапраходцам. Дык чаму б не мы?

— Што новага чакае сёлета прыхільнікаў і гасцей Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад"?

— Па-першае, усе стужкі, заяўленыя ў конкурсе, будуць дэманстравацца з англійскімі субцітрамі. Тое стала магчымым дзякуючы таму, што цяпер мы працуем непасрэдна з праваўладальнікамі фільмаў. Спадзяёмся, гэта дасць нам магчымасць і на цырымоніі ўзнагароджання пераможцаў уручыць прызы "Лістапада" непасрэдна стваральнікам стужак, а не перадаваць іх праз прадстаўнікоў адпаведных пасольстваў, як тое здаралася раней.

Я ўжо не кажу пра тых гасцей, якія ў часе "Лістапада" парадуюць сталічных кінаманаў: у дзень цырымоніі адкрыцця ў якасці вядучых у Палацы Рэспублікі выступяць расійская актрыса Вольга Кабо і беларус Дзяніс Паршын, сярод гасцей фестывалю абяцаюць "адзначыцца" Веніямін і Аліка Смахавы, Кахі Каўсадзэ ды шэраг іншых яркіх "зорак" айчыннага і замежнага кінематографа. Зрэшты, не буду зараз раскрываць усе сакрэты фестывалю — іх, скажу па шчырасці, будзе дастаткова.

Гутарыла Таццяна КОМАНОВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Анкета для журы

Прадставіць склад журы фестывалю “Лістапад” — задача не з простых. Па-першае, таму, што пяць конкурсных праграм мінскага кінафоруму будуць ацэньваць пяць асобных журы кінематографістаў. Па-другое, да пяцёркі міжнародных каманд суддзяў-кінематографістаў далучаецца сёлета і міжнароднае журы кінапрэсы, у склад якога ўвойдуць кінакрытыкі і кіназнаўцы з розных краін (што, адзначым, на фестывалі адбудзецца ўпершыню). Каб пазнаёміцца з тымі, хто сёння будзе вырашаць лёс фільмаў-удзельнікаў, “К” паспрабавала звязацца з галоўнымі за правядзенне тых самых адказных вынікаў — старшынямі міжнародных журы “Лістапада” з своеасаблівай анкетай. Хтосьці з гасцей форуму адказаў на нашы пытанні ў пісьмовым выглядзе, з кімсьці ўдалося пагутарыць па тэлефоне.

1. Як вы ўспрынялі прапанову ўзначаліць журы конкурсу “Лістапада”?
2. З якімі чаканнямі вы едзеце на беларускі кінафорум?
3. Якое кіно вы як старшыня журы і глядач хацелі б убачыць на форуме?
4. Несумненна, ваша згода прыехаць на фестываль — вялікі гонар. Але ж ад якіх спраў вас “адарваў” “Лістапад”?

“Інтэрэсы — не разыходзяцца”

Марына РАЗБЕЖКІНА — рэжысёр, прафесар, стваральнік і кіраўнік Вышэйшай школы дакументальнага кіно “Майстэрня Марыны Разбежкінай”, старшыня міжнароднага журы кінематографістаў асноўнага конкурсу дакументальнага кіно.

Усё ж я даўно абяцала арганізатарам кінафоруму прыняць удзел у працы журы, таму выконваю сваё абяцанне. Яшчэ мы сёлета закрылі нашу творчую майстэрню ў Вышэйшай школе эканомікі, і цяпер хочам адкрыць новую, цалкам аўтаномную ад дзяржадукацыі, школу.

На здымку: Марына Разбежкіна (справа) на здымачнай пляцоўцы.

1. З цікавасцю.
2. Даўно не была ў Мінску. Люблю атмасферу яго фестывалю. Спадзяюся, што і гэтым разам ён не падмане маіх чаканняў.
3. Я хачу убачыць добрае кіно. Тут інтарэсы і журы, і гледачоў не разыходзяцца.

Алена СЦІШОВА — кіназнаўца, рэдактар часопіса “Іскусство кино”, член Расійскай акадэміі кінамастацтва “Ніка”, старшыня Міжнароднага журы кінапрэсы.

“Структура “Лістапада” — на ўзроўні”

свой час... Вядома, гэтыя мінчане, беларускія імёны прыцягваюць самую цёплую ўспаміны. Таму гэтую сустрэчу з Мінскам я чакаю з радасцю і спадзяюся, што не памыляюся ў сваіх прадчуваннях.

3. Мяне, безумоўна, зацікавіла праграма “Лістапада”. Несумненна ўдача фестывалю — фільм Андрэя Звягінцава “Алена”. На мой погляд, гэта адна з найлепшых карцін расійскага кіно за апошні год, і добра, што мінскі глядач здолее убачыць гэтую стужку. Шкада, што няма ў праграме карціны Андрэя Смірнова “Жыла-была адна баба”, якая таксама з’яўляецца знакавай для сёлетага кінафоруму, але, разумею, што дастаць яе было складана.

Трэба аддаць належнае густу Ігара Сукманава. Майстар-клас з венгерскім рэжысёрам Бэла Тарам, які паставіў “Турэмнік Гасцюлін, з якім я сябравала, і вечар якога вяла ў

чыё імя можа вымавіць далёка не кожны, рэжысёрам “Дзядзкі Бунмі, які памятае мінулыя жыцці”, — далёка не ўсё калегі могуць запрасіць такіх гасцей. Іх імёны лічацца топовымі ў сучасным кінематографі. Спадзяюся, што гэтыя майстар-класы будуць запісвацца.

Добрае ўражанне пакідае праграма “Панарама расійскага кіно”, “Польскі ракурс”, надвычай прываблівае “Панарама паўднёвакарыскага кіно”... Што і казаць, структура “Лістапада” — сапраўды на ўзроўні.

4. Ад чаго адцягвае ўвагу “Лістапад”? Працуем над тэкстамі ў часопісе. Што да асабістых планаў, цяпер збіраю кнігу, фармат якой можна апісаць як рэтраспектыва постсаветацкага кінапрацэсу, або нават так: пралог да найноўшай гісторыі постсаветацкага кіно. Толькі ёю, калі шчыра, раз і хацелася б займацца.

Адказы занатавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

З народным артыстам Расіі, гасцем сёлетага мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад” Веніямінам СМЕХАВЫМ скантактаваўся праз ягоны акаўнт у Твітэры. Мусіць, яшчэ год таму пасля прыназоўніка “праз” паставіў бы шматкроп’е. Цяпер — не: настолькі натуральным стаў падобны сродак камунікацыі. І форма гэтага мікраблага, на маю думку, надвычай пасуе самой асобе Веніяміна Барысавіча: трапны, востры на слова і дакладны ў кантакце з залай, з аўдыторыяй ці то па той бок рампы, ці то па той бок экрана. Мяркуюць самі, прачытаўшы адзін з нядаўніх ягоных твітаў: “Правялі вечар со старым сябрам і знакамітым мастаком Б.Заборавам (Мінск — Парыж). Ён робіць дызайн да юбілейнай кнігі А.Калягіна (шанцуе Сашу!)”. Вось і нагода пачаць інтэрв’ю са згадкі пра беларускую сталіцу.

Рэтвіт і танга

Дванаццаць месяцаў Веніяміна Смехава

— Стыльна, інтэлектуальна, цікава — такімі словамі хочацца апісаць ваш сучасны вобраз ды новыя праекты. Спадзяюся, уражанні ад сталіцы Беларусі будуць для вас таксама самымі станоўчымі! А ці часта вам даводзілася наведаць Мінск? Гэта былі гастролі або кіназдымкі?

— І гастролі 1979 года з Тэатрам на Таганцы, калі за 30 дзён давялося сыграць 32 спектаклі, і кіназдымкі на пачатку 1980-х фільма “Дурніца” рэжысёра Аляксея Коранева з цудоўнымі партнёрамі Ларысай Удавічэнка і Мікалаем Карачанцавым. Усё тое — незабыўна і проста выдатна! А літаральна летась я выконваў англійскі “Чырвоны Каптурчык” з вашым Дзяржаўным камерным аркестрам пад кіраўніцтвам цудоўнага Яўгена Бушкова.

— Веніямін Барысавіч, ваш сумесны з дачкой Алікай спектакль “Дванаццаць месяцаў танга” мінчане пабачылі ўпершыню. Вы ў ім спяваеце, чытаеце цудоўную паэзію, нават танцуеце. А ці часта даводзілася пець і танцаваць на тэатральнай сцэне і здымачнай пляцоўцы?

— Я сваё адтанцаваў у Тэатры на Таганцы з 1964-га! А ў спектаклі “Дванаццаць месяцаў танга” радуся сам ды, спадзяюся, раду гледачоў шэдэўрамі Сярэбрана веку і талентам маёй партнёрыцы па сцэне, а дачкі — па жыцці. Гэтай радасці вельмі дапамагаюць бліскучыя маладыя музыканты “PACIONAL ORQUESTA”. Наогул, для мяне надвычай важна, што на сцэне я — з Алікай.

— Вядома, з дачкой прыездзе і ў Мінск...

— Так. На жаль, мы вельмі рэдка працавалі разам, але заўжды аб гэтым марылі. Апынуліся побач на экране толькі аднойчы: у сцэне серыяла “Усе мужыкі св...” або Бальзакаўскі ўзрост”, дзе Аліка кажа мне: “Здаецца, мы з вамі дзесяці гады сустракаліся”. Зрэшты, толькі з-за гэтай фразы я, прызнаюся, пагадзіўся на той эпізод. Такія вольныя сямейныя радасці. Пасля я ставіў на канале “Культура” мультсерыяла “Лекара па прымуце”, дзе Аліка сыграла дзве ролі і была дастойным партнёрам майстроў і найперш — вялікага артыста Вячаслава Нявіннага.

Разам са многімі іншымі адоранымі і паспяховымі актэрамі яе пакалення яна нямала зрабіла і робіць у кінематографі, на

эстрадзе, тэлебачанні. Ды, нягледзячы на ўсё тое, усё ж такі адчувае некаторую нявыкарыстанасць творчага патэнцыялу. У яе ёсць пастаянныя запрашэнні на ТБ, у кіно, але ад многіх роляў даводзіцца адмаўляцца, паколькі ад яе жадаюць паўтарэння поспеху ў серыяле “Усе мужыкі св...” або Бальзакаўскі ўзрост”.

— Спектакль, што заўтра мінчане пабачыць на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, пабудаваны на танга 1930-х. Гэты танец блізка асабіста для вас?

— Заўжды любіў танга, а наведваўшы Буэнас-Айрас, напоўніўся захваленнем і павагай да гэтага складанага, шматлікага і страчнага мастацтва. У адрозненне ж ад аргенцінскага, танга польскіх кампазітараў 1920 — 1930-х насычана славянскай меланхоліяй і лірызмам. Таму і мы адышлі ад Аргенціны ў больш блізкі нам кірунак. Нагадаю, у сталінскі час барацьба вялася не толькі з вершамі Ахматавай, Ясеніна, Мандэльштама, не толькі з навагодняй ёлачкай, але і з танга — “танцам буржуазнай дэградацыі”. А ўжо затым, пасля смерці Сталіна, танга “выйшла на свабоду”: наша пакаленне круціла яго на патэфоні, і гучала кружэлка “Польскія танга”.

Гэта была пласцінка, якая з’явілася ў 1930-х у Маскве, і тады знакаміты джазавы ансамбль Аляксандра Цэфасмана захапіўся і заадно зацікавіў за сабой усіх тымі мелодыямі. Выконвалі тыя творы і найпапулярныя выканаўцы Пётр Лешчанка, Леанід Уцёсаў, Ізабэла Юр’ева, Клаўдзія Шульжонка, Лідзія Русланава... Як і цяпер, тады спеўны або танцуючы народ быў не ў курсе паходжання ўлюбёных мелодый. І па сёння мала хто ведае, што Фані Гардон (Фаніа Квяткоўская) напісала “У самавара я і мая Маша”, а “Апошнюю нядзелю” (па нашаму — “Столпенне сонца”) і “Сіною хусцінку” напісаў Ежы Пецярбургскі.

— Паводле праграмы “Дванаццаць месяцаў танга”, наколькі мне вядома, быў зняты тэлефільм. А як вам бачыцца канцэпцыя сучаснай музычнай стужкі? Што змянілася ў такім жанры цягам апошніх дзесяцігоддзяў?

— Так шмат, што мая мара цяпер — вярнуцца да шэдэўраў 1930-х, скажам — да “Вясёлых работ”. А наша карціна — падарожжа з Масквы ў Санкт-Пецярбург, на сцэну Эрмітажнага тэатра. І пад

час гэтай вандроўкі праносіцца ўсе дванаццаць месяцаў і ў выкананні Алікі, і за акном...

— А тым часам вы...

— Я паралельна распавядаю сапраўды захалпляльны гісторыі танга. Калі я пісаў тэксты да старых танга, дык пачуў у гэтай музыцы ўсе поры года. Скажам, захаваў у тэксце толькі адзін радок з арыгінала: “Зоркі трэба рваць, як з неба вішні”. Такі вясёлы паэтычны парадокс. Здзівіўся падказцы інтуіцыі з нагоды “Чэрвень”: атрымлівалася сумна-сумна, і раптам — згадаў “Поры года” Чайкоўскага! “Чэрвень”? Гэта ж светла-самотная “Баркарала”. І ў рытмічным малюнку тут аказалася супадзенне з песняй майго сябра Юрыя Візбара: “Всім нашым встречам разлуки, увы, суждены...”. Юра нарадзіўся 20 чэрвеня 1934 года, і я прысвяціў ягонай памяці свой “Чэрвень”.

— Цяпер мінчане актыўна “гугляць” звесткі пра спектакль, глядзяць яго відэаканал. А на якім месцы вы паралі б спыніцца, каб адчуць яе дух?

— Вельмі прыемна, калі гэта так. На відэасэрвісе сапраўды прадстаўлены колькі месяцаў. Мне падаецца, што адзін з самых яркіх эпізодаў — “Жнівень”.

— “Дванаццаць месяцаў танга” — гэта ўсё ж такі камерная пастаноўка, або яна, на вашу думку, цалкам арганічна ўпішца ў немалую прасторы глядзельнай залы нашага Музычнага тэатра?

— Цягам бягучага года і ў Расіі, і за мяжой мы выконвалі нашы “Дванаццаць месяцаў танга” на самых розных пляцоўках. Пры поўнай зале ад 500 да 1500 месцаў у гэтага прадстаўлення шчаслівае дыханне і энергетыка.

— Веніямін Барысавіч, зробім колькі крокаў ад танга да электронікі. Вы — актыўны карыстальнік Інтэрнэта, рэсурсы Сеціва ўжываеце і для прэзентацыі сваіх работ. А што самае цікавае з тэхнічных навінак здзівіла вас апошнім часам?

— Я “ігравы чалавек”, але ў тэхніцы не вельмі разбіраюся. Інтэрнэту ж удзячны за пахутчанае і пашыранае поле інфармацыі для маіх работ у тэатры, на ТБ і эстрадзе. Тым самым Твітэрам я карыстаюся як формай кароткага сціслага дзённіка і задаволены зваротнай сувязю з разумнымі людзьмі.

Пытанні задаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

Напярэдадні форуму карэспандэнт "К" распытаў праграмнага дырэктара праграмы ігравога кіно "Лістапада-2011" Ігара СУКМАНОВА пра навінкі і тэндэнцыі яе фарміравання.

— Ігар Барысавіч, і конкурсныя, і пазаконкурсныя праграмы "Лістапада-2011", як і мінулым разам, сабралі самае лепшае з таго, што "адкрылі" цягам года еўрапейскія фестывалі. Зразумела, глядзець на нашым кінафоруме трэба ўсё, на што хопіць часу і жадання... А на якія карціны вы як праграмны дырэктар раіце звярнуць найбольшую ўвагу?

— Пачнём з фільма адкрыцця — стужкі "Алена" расійскага рэжысёра Андрэя Звягінцава. Дарэчы, ён з членамі здымачнай групы асабіста будзе прадстаўляць яе на нашым фестывалі. "Алена" — не проста вельмі добрая карціна, але і выдатны пачатак усяго фестывальнага тыдня, які задасць яму высокую планку. Гэта значыць, што конкурсныя, пазаконкурсныя фільмы, якія мы сёлета прапануем мінскаму гледачу, будуць такой жа высокай якасці, як і стужка Андрэя Звягінцава.

— Ці існуе нейкае правіла, згодна з якім падбіраецца фільм адкрыцця фестывалю?

— Гэта павінна быць знакавая, выбітная карціна, што зрабіла пэўны рэзананс у грамадстве, пра якую гавораць і спрачаюцца не толькі ў глядацкіх колах, але і ў прафесійным асяродку кінематографістаў ды кінапрадпрымальнікаў. Зыходзячы з гэтых высноў, мы вырашылі, што найлепшым варыянтам адкрыцця "Лістапада-2011" будзе менавіта "Алена", бо яна аб'ядноўвае ў сабе згаданыя патрабаванні.

— У свеце існуе некалькі тысяч міжнародных кінафестывалюў, але толькі лічаныя адзінкі з іх прывабліваюць увагу сусветнай супольнасці. Ці хутка наш "Лістапад" стане настолькі ўплывовым, што на ім будуць праходзіць сусветныя прэм'еры вядомых рэжысёраў і сюды будуць прыязджаць кіназоркі першай велічыні?

— Пытанне — правакацыйнае, але заканамернае. Ведаецца, на сённяшні дзень мы не ставім сабе за канкрэтную мэту быць "другім" Канам ці Берлінам. І гэта вынікае з канцэпцыі нашага "фестывалю фестывалюў", які вырас з колішняга Тыдня кіно і павінен знаёміць беларусаў з найлепшымі дасягненнямі сучаснага кінематографа, што з тых або іншых прычын не выйшлі ў наш пракат. Гэтая традыцыя захоўваецца цягам усіх васьмнаццаці гадоў існавання форуму. Сёлета мы прапануем нашым гледачам стужкі, якія атрымалі прызы або былі адзначаны на самых прэстыжных фестывалах свету цягам апошняга года. У гэтым плане час правядзення Мінскага міжнароднага — вельмі ўдалы, бо лістапад — канец года, таму можна больш дакладна падвесці вынікі кінасезона.

— ...І паказаць самае лепшае...

— Можна сказаць, што гэта сапраўдная раскоша — глядзець такія цікавыя стужкі на вялікім экране ў той час, калі прастора арт-хаўснага кіно ў нашых кінатэатрах паступова звужаецца і пераможаць вядучых кінафорумаў трапляюць да нас толькі час ад часу. Пры гэтым гучныя імёны Педра Альмадовара, Ларса фон Трыера, Эміра Кустурыцы збольшага ўсе ведаюць, а мноства іншых выбітных, але не такіх раскручаных у СМІ, кінематографістаў застаюцца па-за межамі глядацкай увагі. Мэта "Лістапада" — якраз у тым, каб прапанаваць іх найлепшыя работы нашай публіцы, і зрабіць гэта своечасова, а не постфактум. Бо замыкацца толькі на дзясятцы самых "медыйных" у свеце кіно асоб — справа заганная. Наша мэта — зрабіць гэтае кола як мага больш шырокім.

— Ці шмат заявак на ўдзел у фестывалі паступіла на адрас дырэктары "Лістапада" сёлета?

— Зразумела, пэўная колькасць заявак да нас паступіла, але наша функцыя, у першую чаргу, — самім шукаць

Тузін класа "А"

Як жа "дацягнуцца" да ўзроўню аўтара?

найлепшыя фільмы і запрашаць іх стваральнікаў у Мінск. Мы наведваем іншыя кінафорумы, як мне падаецца, упарта дабіваемся таго, каб абраныя намі карціны трапілі потым на "Лістапад". Напрыклад, наведалі "Берлінале" або сочынскі "Кінатаўр", адабралі там пяць — шэсць стужак і метадычна пачалі працаваць з іх дыстрыб'ютарскімі кампаніямі для таго, каб набыць правы на паказ у рамках нашага фестывалю.

Насамрэч, мы не збіраліся канкуруваць ні з Берлінам, ні з Венецыяй у падборы конкурснай праграмы. Фестывальная кінакультура — гэта з'ява, якую трэба "прывіваць" грамадству. Нам патрэбна яшчэ шмат зрабіць для

таго, каб наведвальнікі "Лістапада" з цікаваасцю ўспрымалі абсалютна незнаёмае ім кіно.

— Дарэчы, аб аўдыторыі Мінскага міжнароднага: ці склалася ў "Лістапада" за гады яго існавання ўласная публіка? Удалося "выхаваць" "свайго" гледача?

— Зразумела, у кінафоруме ёсць традыцыя, ёсць свая аўдыторыя. Але, канешне ж, мы не збіраемся спыняцца на гэтым: з мінулага года на "Лістападзе" адбыліся значныя змены ў планаванні праграмы, у агульным падыходзе да стварэння фестывалю.

— Дык якім чынам трансфармуецца наш кінафестываль?

— "Лістапад" стаў больш еўрапейскім з пункта гледжання падбору карцін, яго стужкі сталі менш "благостнымі", у іх паменела нейкіх прамых адказаў на глабальныя пытанні быцця, бо сапраўднае мастацтва не шукае лёгкіх шляхоў для рэалізацыі сваіх ідэй. Кіно "Лістапада" — аўтарскае, часам строгае, суровае, часам нават радыкальнае. І ў гэтым плане аўдыторыю такога кіно трэба фарміраваць. Я часта паўтараю, што ў дачыненні да многіх стужак "Лістапада" цяжка ўжываць такія катэгорыі, як "люблю", "не люблю", "падабаецца", "не падабаецца". Ведаецца, ва Уладзіміра Набокава ёсць такая формула: "Добрыя пісьменнікі — добрыя чытачы". Па аналогіі можна вывесці нашу формулу: "Добрыя рэжысёры — добрыя гледачы". Каб стаць добрым гледачом, трэба падняцца на адзін узровень з добрым рэжысёрам. І для гэтага трэба вучыцца.

— Але як быць з такой папулярнай пазіцыяй: у нізкім узроўні падрыхтоўкі гледача вінаватыя менавіта творцы, якія прапагандуюць нізкія густы...

— Тое слушна, хутэй, для прадуктаў масавай культуры. Для мастацкіх жа твораў характэрна якраз тое становішча, пры якім творца не робіць намаганьняў, каб прымусіць гледача прыняць свой пункт гледжання, даючы яму свабоду інтэрпрэтацыі. Мэта гледача тут — самому "дацягнуцца" да ўзроўню аўтара, настроіць сваю свядомасць на кантакт з аўтарскай ідэяй. У

фестывалю класа "А", спачатку павысяць свой узровень, паназіраюць за фестывальнымі стужкамі, за тым, якія тэмы хваляюць іх аўтараў. Складаецца ўражанне, што нашы творцы, нават маладыя і энергічныя, знаходзяцца ў палоне нейкіх стэрэатыпаў і клішэ ды набліжаюць сваю творчасць не столькі да кіно, колькі да нейкага тэлевізійнага фармату, у якім усе персанажы і сітуацыі выглядаюць "штампаванымі", быццам з нейкага канвеера. Гэта плоская рэальнасць, што выглядае вельмі штучна.

— А ў чым, на ваш погляд, глаўныя хібы сучасных беларускіх стужак?

— У тым, што вельмі часта на пытанне "Навошта гэта зроблена?" мы не знаходзім у іх дакладнага адказу. Чамусьці, калі ў нас нешта здымаецца, яно абавязкова павінна ці прэтэндаваць адразу на "Залатую пальмавую галіну", ці саборнічаць па касавых зборах з галівудскімі блокбастарамі... А асноўнае — гэта ўмець выявіць самога сябе, быць цікавым гледачу і свету як асоба са сваімі арыгінальнымі думкамі і поглядамі. Тое кіно, якое дэманструе якраз цікавыя стрыжань, адразу становіцца запатрабаваным добрым, разумным гледачом.

— Атрымліваецца, што сучаснае беларускае ігравае кіно пакуль не дасягае такога ўзроўню?

— У конкурснай і пазаконкурснай ігравай праграмах "Лістапада-2011" адабраны не звычайныя стуж-

кія стужкі, што ўмоўна можна назваць "негалівудскімі", што глядзець без папкорну. Хоць у пазаконкурсным раздзеле будзе паўднёвакарэйская жанравая стужка "Мая дзяўчына — сакрэтны агент", якую па сюжэце можна параўнаць з галівудскім хітом "Містэр і місіс Сміт". Гэта кіно, што можа прывабіць шырокую аўдыторыю і адначасова разбурыць пэўныя глядацкія стэрэатыпы наконт фільмаў з Азіі.

— У ігравай праграме "Лістапада-2011" зусім няма беларускіх карцін...

— Будзе добра, калі айчынным кінематографістам перш чым выстаўляць свае творы побач з работамі лаўрэатаў

кі, а карціны з вядомых кінематографічных дзяржаў, якія рэпрэзентуюць свае кінематографіі, сваё грамадства. Асноўны ігравы конкурс фестывалю складаецца з фільмаў постсацыялістычных краін, вопыт якіх найбольш набліжаны да нашага, беларускага. Спадзяюся, айчынным кінематографістам ды іншым гледачам "Лістапада", што будуць наведваць паказы, па справядлівасці ацэняць тую мастацкую смеласць і, можа, нават радыкалізм, з якімі аўтары, у тым ліку маладыя, з іншых краін ствараюць свае работы.

С.А.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Ці чакаем "квіткапад" на чарговы "Лістапад"?

За колькі дзён да адкрыцця Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад-2011" карэспандэнты "К" паспрабавалі даведацца ў наведвальнікаў сталічных кінатэатраў пра тое, што яны чакаюць ад чарговага кінафоруму, наколькі падабаецца ім сёлетняя праграма і што, на іх думку, трэба зрабіць, каб гэтая знакавая падзея культурнага жыцця Беларусі набыла яшчэ большы маштаб і розгалас.

Пагутарыўшы ці не з паўсотняй айчынных аматараў кінамастацтва, можна зрабіць шэраг важных для далейшага развіцця фестывалю высноў. У прыватнасці, бадай усе рэспандэнты перакананы: пры правядзенні "Лістапада" варта больш увагі надаваць рэкламе і найперш — арыгінальным піяр-акцыям, дзякуючы якім можна даведацца не толькі пра тэрміны яго правядзення, але і пра адметнасці пэўнай конкурснай праграмы. Мінчане цалкам слушна заўважалі, што не хапае рассяжак на буйных вуліцах і праспектах горада, бракуе таксама буклетаў і флаераў, дзякуючы якім можна даведацца пра сюжэты тых або іншых фільмаў, што будуць ісці цягам фестывальных дзён. Многія з апытаных аматараў кіно хоць і ведаюць пра сам форум, але не маюць уяўлення пра існаванне конкурсаў у розных намінацыях.

— Я толькі нядаўна пачула ў метро анонс, які нагадаваў, што ў хуткім часе ў Мінску пройдзе "Лістапад-2011", — заўважыла Марыя Міхайлаўна, кіраўнік прыватнай фірмы, заўзятар і пастаянны наведвальнік кінапаказаў, — і толькі тады ўспомніла, што трэба абавязкова завітаць за білетамі ў касу "Цэнтральнага". Бо сёлета кінафорум пройдзе на пачатку лістапада, а не напрыканцы месяца, як было яшчэ пазалетас, і гэта для мяне, напрыклад, сталася нечаканым. А калі б рэклама "Лістапада-2011" была зладжана раней, дык я паспела б не толькі набыць білеты на ўсе цікавыя кінапрэм'еры, але і запрасіць сваіх сябровак паглядзець фільмы разам...

Па традыцыі, вялікую частку аўдыторыі "Лістапада" складаюць цікаўныя студэнты сталічных ВНУ.

Вераніка, студэнтка-першакурсніца БДУ, што прыехала ў Мінск са Слуцка, адзначыла: ёй неаднойчы даводзілася чуць пра гэтую знакавую падзею ў культурным жыцці краіны. Аднак, паколькі фільмы "Лістапада" не дэманстраваліся ў яе родным горадзе, яна прыкладзе ўсе намаганні, каб пабываць на кінафоруме:

— Нічога страшнага, калі я і не траплю на праграму ігравога кіно. Затое з вялікім задавальненнем пастараюся паглядзець усе дакументальныя фільмы...

Марына, студэнтка БНТУ, якая пабывала летас на адным з кінапаказаў, сёлета таксама плануе завітаць на шэраг фільмаў, што пакажуць у рамках фестывальнай праграмы. Але засмучана тым, што на асноўнай праграме "Лістапада-2011" не будзе шмат месцаў для ўсіх ахвотных паглядзець той або іншы фільм.

— Кінатэатр "Цэнтральны" — вельмі маленькі, і я ўпэўнена, што не ўсе змогуць дастаць білеты на ўпадабаную стужку, — кажа дзяўчына. — Мо варта праводзіць такія знакавыя кінафорумы ў большай зале? Напрыклад, у тым жа "Кастрычніку". Ад гэтага выйгралі б гледачы, кінатэатр ды і сам кінафорум быў бы больш маштабны. А ўвогуле, збіраюся паспрабаваць набыць білеты на самыя цікавыя карціны...

Спадабалася мінчанам і тое, што сёлета кінафестываль прапануе не толькі прагляд фільмаў, але і шмат сустрэч з акцёрамі і рэжысёрамі.

— Калі бачыш таго або іншага артыста "ўжывую", можаш задаць яму пытанне ці проста пачуць ягоную думку, — гэта проста здорава! — кажа Сяргей, прадпрымальнік. — І я хацеў бы, каб на наш "Лістапад" прыязджала як мага больш вядомых артыстаў, якія ладзілі б майстар-класы ці проста сустрэчы з прыхільнікамі іхняй творчасці. А калі б да нас прыехаў Джэкі Чан ці Джэт Лі, кім я захапляюся, маёй радасці не было б межаў!..

Спыталі мы і пра кошт білетаў: ці не занадта яны дарагія? Некаторыя, асабліва маладыя людзі (у пераважнай большасці — студэнты), казалі пра тое, што нават пры жаданні шмат на якія фільмы не сходзяць грошай хопіць толькі на адзін ці два білеты. Да прыкладу, на думку будучага праграміста Віктара, вельмі зручна, што ўжо сёння можна набыць білеты на "Лістапад" праз Інтэрнэт, але коштавая палітыка магла б быць больш гнуткай, прадугледжваючы зніжкі для моладзі, калектыўнага гледача:

— Думалі, наведваем сваёй кампаніяй самыя цікавыя кінапаказы, аднак, прааналізаваўшы, у якую суму нам гэта абыдзецца, вырашылі адмовіцца і пачакаць выхаду прадстаўленых на фестывалі фільмаў-пераможцаў на электронных носбітах...

На цэнтральнай пляцоўцы фестывалю

Адзін з першых кінатэатраў сталіцы — “Цэнтральны” — сёлета стане галоўнай пляцоўкай Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”. Менавіта ў яго зале будзе дэманстравацца конкурсная праграма форуму, а ў філіяле кінаўстановы — відэакомплекс “Цэнтр-відэа” — конкурсная і пазаконкурсная праграма неігравога кіно. У ім жа пройдзе і “Dragon forum”, які збярэ дакументалістаў з розных краін свету. Пра гэта гутарым з дырэктарам “Цэнтральнага” Аленай Аўдашчанка.

— Алена Віктараўна, што прапануе кінатэатр прыхільнікам “Лістапада”?

— Па камфортнасці наш кінатэатр з’яўляецца адным з лепшых у Мінску. Пад час апошняга рамонтнага работ было шмат зроблена для гэтага: павялічылася адлегласць паміж радамі, устаноўлены больш зручныя і камфортныя крэслы, у праходах зманціравана падсветка прыступак, зала абсталявана сістэмай кандыцыянавання паветра. Пераўтварэнні закралі і тэхнічны бок паказу: да абсталявання, якое мелася ў кінатэатры, далучыўся лічбавы праектар, сістэма гукаўзнаўлення заменена на больш сучасную, усталявалі новы экран. Фестывальнае кіно будзе дэманстравацца як з кінаплёнкі, так і з лічбавых носбітаў. Наша абсталяванне здольнае забяспечыць высокую якасць гуку і выявы з кожнага з іх.

— Адна з перацяжкіх гледачоў у дачыненні да “Цэнтральнага” — невялікая ўмяшчальнасць залы...

— Сапраўды, апошнія пераўтварэнні ў кіназале зменшылі яе ўмяшчальнасць. Але выбар свядома быў зроблены на карысць якасці, а не колькасці. Гэта з’яўляецца данінай павагі да гледача, якога мы любім. І таму, каб гарантаваць трапіць на прагляд “Лістапада”, наведвальнікам неабходна загадзя аб гэтым пакапаціцца. Ужо адкрыты папярэдні продаж білетаў. Таксама, па магчымасці, дырэктары фестывалю запланавалі дадатковыя сеансы некаторых фільмаў у Доме кіно і “Перамозе”. Каб максімальна задаволіць нашых гледачоў, мы будзем прадаваць білеты і на прэс-паказы кінафоруму.

— “Цэнтральны” — адзін з першых перайшоў з плёнкі на лічбавую выяву. Якія перавагі і недахопы гэтай тэхналогіі бачацца на прыкладзе вашай працы?

— Перавагі лічбавага кінапаказу для нас відавочныя. Для гледачоў — гэта найлепшая якасць выявы. І сёння ўжо магчыма казаць пра тое, што па гэтых параметрах “лічба” “перамагла” плёнку. Для пракатчыкаў гэта — зручнасць у эксплуатацыі высокатэхнічнага абсталявання. Працаваць з сучаснымі тэхналогіямі — адно задавальненне! А што да недахопаў лічбавага паказу, то я адзначыла б адзіную нязручнасць для гледача: неабходнасць выкарыстоўваць акулеры на 3D-сеансах. Упэўнена, што ў недалёкай будучыні і гэтая “хіба” будзе выпраўлена.

— Хацелася б не забыцца на філіял кінатэатра — комплекс “Цэнтр-відэа”, які з’яўляецца пляцоўкай для конкурсу неігравога кіно фестывалю... Як будзе арганізавана яго праца пад час форуму? І які ўсё ж такі лёс чакае яго пасля завяршэння “Лістапада”? “К”, нагадаю, адной з першых пісала аб тым, што “Цэнтр-відэа” закрываецца з эканамічных прычын...

— Пад час працы фестывалю будуць задзейнічаны ўсе залы відэакомплексу — тут пройдуць паказы конкурснай і пазаконкурснай праграм неігравога кіно. Упершыню ў рамках кінафоруму адбудуцца вучэбныя семінары Польскай акадэміі дакументальных фільмаў, так званы “Dragon forum”. Але, на жаль, 21 лістапада бягучага года відэакомплекс “Цэнтр-відэа”, сапраўды, спыняе сваю працу. Кіраўніцтва УП “Кінавідэапракат” Мінгарвыканкама прыняло рашэнне перанесці відэапаказы ў кінатэатр “Ракета”. Вядома, для многіх наведвальнікаў гэтыя змены выклікаюць дыскамфорт. І частка гледачоў, магчыма, будзе згублена. Але, разам з тым, неабходна разумець, што відэапаказ — гэта ўжо ўчарашні дзень. Цяпер арт-хаўснае кіно выходзіць у “лічбе”, і мы можам прапанаваць кінагурманам непараўнальна лепшую якасць выявы.

— Які ён — партрэт сучаснага мінскага гледача?

— На розных сеансах ён розны, таму што розныя жанры прывабліваюць розную аўдыторыю. І толькі адна невялікая частка глядацкай аўдыторыі можа мець свой партрэт — гэта кінаман. Як правіла, гэта сучасная прасунутая моладзь — сур’ёзны і адукаваны глядач. І найлепшая ўзнагарода для нас — іх апладысменты пасля прагляду фільма.

— І апошняе пытанне: што значыць быць цэнтральным кінатэатрам сталіцы?

— Мне падаецца, геаграфічнае месцазнаходжанне кінатэатра зусім не мае значэння. Мы імкнемся да таго, каб наш кінатэатр стаў Цэнтрам сучаснага кінамастацтва, каб КІНАТЭАТР стаў кінаТЭАТРАМ.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

На здымках: Алена Аўдашчанка; студэнты факультэта экраннага мастацтваў Акадэміі мастацтваў “будуюць” лістападаўскі кадр ля “Цэнтральнага”. Фота Юрыя ІВАНОВА

Дакументальны Топ

Ірына ДЗЯМ’ЯНАВА, праграмны дырэктар дакументальнай праграмы “Лістапада-2011”, распавяла пра “топавыя” і знакавыя стужкі, што пабачаць мінчане.

— Конкурсная праграма дакументальных паказаў “Лістапада” прадстаўляе сёлета дзве нашы стужкі. Першая ўвайшла ў асноўны конкурс — гэта “Інакія” Галіны Адамовіч. Другая беларуская карціна выступае ў конкурсе маладой дакументалістыкі — “Званар” Кацярыны Махавай.

Што да іншых цікавых айчынных стужак, якія былі зняты за бягучы год, то ў пазаконкурсным цыкле, названым намі “Беларуская панарамай”, мы пакажам карціну Галіны Адамовіч “Малыя рай” — пра асобу мастачкі Алены Кіш, — і “Старыя фатаграфіі” Сяргея Агеенкі. У рамках гэтай панарамы адбудзецца нацыянальна-праэмерна-новы стужкі Віктара Асюка “Драўляны народ”, а таксама — цыкла “Помнікі” рэжысёраў-дэбютантаў.

— Большая частка праграмы прайдзе ў звыклым комплексе “Цэнтр-відэа”, але дакументалістыка сёлета трапіць і ў новую для форуму Малую залу Палаца Рэспублікі...

— Так, у Палацы Рэспублікі прайдзе паказ грузінскай стужкі “А ці ёсць там тэатр?”, галоўны герой якой — вядомы актёр Кахі Каўсадзэ, які, дарэчы, будзе ганаровым госцем “Лістапада-2011” і, зразумела, сам прадставіць карціну. Гэта вельмі яркі, прыгожы фільм, такі самы, як і яго герой. У аснове — гісторыя роду Каўсадзэ на працягу ўсяго XX стагоддзя. Дру-

гая стужка, якую мы пакажам ў Палацы Рэспублікі, — эстонская “Шахта № 8”: сапраўднае, як сёння кажуць, “топавае”, прафесійна знятае кіно аб адказнасці малага, але вельмі мужнага чалавека, які бярэ на ўтрыманне сваю сям’ю. Але галоўнае — яно нікога не пакідае аб’якавым, у тым ліку журы розных прэстыжных фестывалю. Зрэшты, менавіта такія карціны мы спрабавалі браць у конкурс “Лістапада”. У Палацы ж будзе дэманстравацца таксама венгерская стужка “Цудоўныя гладытары” — аб прафесійным тэатры, у якім побач з прафесійнымі актёрамі іграюць людзі з абмежаванымі магчымасцямі, — і польская карціна “Заняткі аргенцінскай”. Усе фільмы — вялікія па хронаметражы, ідуць больш за гадзіну, і гэта — адна з відавочных тэндэнцый дакументалістыкі. Наогул, калі адказваць на пытанне “Якія дакументальныя стужкі будуць сёлета на “Лістападзе?”, то — наступным чынам: вельмі сур’ёзныя і цікавыя.

— Пад час “Лістапада-2011” упершыню прайдзе сесія “Dragon Forum”...

— Так, і яна вельмі знакавая не толькі для дакументальнай часткі праграмы, але і для фестывалю ўвогуле. Любы кінафорум павінен мець дзелавы, прафесійны складнік. Пры многіх фестывалю адбываюцца кінарынкі, конкурсы перспектывных праектаў, так званыя пітчынгі. І мы, калі хочам стаць паўнапраўным міжнародным фестывалем, павінны ладзіць нешта падобнае. Дзякуючы таму, што мы разам з нашымі польскімі калегамі арганізуем сёлета шэраг паказаў, майстар-класаў, кансультацый для маладых беларускіх дакументалістаў, прафесійныя гарызонты нашага форуму пашыраюцца. Тэа мерапрыемствы, якія мы ладзім разам з “Dragon Forum”, накіраваны на навучанне, пашырэнне прафесійнага кругагляду айчынных кінематографістаў. Мы вельмі ўдзячныя нашым сябрам з Польшчы за іх жаданне перадаць свой вопыт калегам з Беларусі.

Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Беларускія дакументалісты зноў падцвердзілі свой высокі ўзровень, прадставіўшы новыя стужкі ва ўсіх конкурсных праграмах “Лістапада-2011” і па-за конкурсам фестывалю. Пракаменціраваць іх мы папрасілі загадчыка аддзела экраннага мастацтваў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук, члена Мастацкага савета Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, сябра журы кінафоруму, кандыдата мастацтвазнаўства Антаніну Карпілаву.

Атмасфера ўнікальнасці

— Антаніна Аляксееўна, беларускае кінамастацтва прадстаўлена ў дакументальнай праграме “Лістапада-2011” карцінамі Кацярыны Махавай і Галіны Адамовіч. Ці з’яўляюцца гэтыя работы тыповымі для айчыннай дакументалістыкі?

— Фільм Кацярыны Махавай, якая нядаўна трапіла ў аўтарскі склад студыі “Летапіс”, створаны ў рэчышчы найлепшых узораў гэтага творчага аб’яднання. Асабіста я магу параўнаць яго фільм з “паэтычным” перыядам творчасці лі-

дара нашага дакументальнага экранна Віктара Асюка. Дарэчы, сам Віктар на “Лістападзе” прадстаўляе сваю новую карціну “Драўляны народ”, якая аб’явае стаць адной з лепшых за апошнія гады. Што да стужкі Кацярыны Махавай, то яна, як і ў папярэдніх сваіх работах, у “Званары” фіксуе сыходзячую чалавечую натуру. Прычым гэта не этнаграфічныя фільмы — рэжысёр паказвае звычайнае жыццё сваіх герояў, якія атрымліваюцца ў яе карцінах жывымі і натуральнымі.

— Наша другая конкурсная стужка — “Інакія” Галіны Адамовіч — выйшла на пачатку года і ўжо паспела сабраць шэраг узнагарод...

— Гэта карціна выдае почырк вопытнага майстра, нягледзячы на тое,

што ў яе былі ўнесены пэўныя змены па патрабаванні выканаўцы галоўнай ролі. Сама рэжысёр называе знятую па замове манастыра стужку “заказной”, але гэта не перашкаджае якасці фільма. Узгадаем, што і Сяргей Эйзенштэйн, і іншыя кінематографісты працавалі па замове. “Інакія”, якая апавядае аб духоўным шляху кампазітара Ірыны Дзянісавай, — цэласная, патэтычная карціна, у чымсьці нават супярэчлівая. Мы бачым партрэт чалавека, які ідзе па шляху сваёй духоўнай эвалюцыі, і, адпаведна, з ім адбываюцца пэўныя перамены і ўнікаюцца пытанні, звязаныя з яго мінулым жыццём.

— У стужцы ёсць момант, калі герайня бачыць сама сябе пяцігадовай даўніны на экране тэлевізара...

— Такі прыём, канешне, не новы, але вельмі добра дае зразумець жыццёвую і творчую эвалюцыю знакамітага кампазітара Ірыны Дзянісавай. Мы бачым галоўную герайню, якая знаходзіцца ў пошуку і як духоўная асоба, і як кампазітар-творца. І ацэньваць “Інакію” па мерках духоўнага кіно

было б няправільна, нягледзячы на тое, што ў фільме шмат рэлігійных сімвалаў, гучаць праваслаўныя мелодыі самой Ірыны Дзянісавай, якія сталі вельмі вядомымі ў царкоўным свеце. “Інакія” прызначана для шырокай аўдыторыі.

— Узровень беларускай дакументалістыкі, у адрозненне ад ігравога кіно, з’яўляецца сусветным. Ці ёсць тут нейкая супярэчнасць?

— Не, ніякай супярэчнасці няма, бо, як і наша анімацыя, дакументалістыка будзеца на некалькіх унікальных постацях. І тут усё заканамерна: мастацтва ў цэлым ствараецца асобнымі творцамі. Наша дакументалістыка ў лепшых сваіх праявах якраз і з’яўляецца высокім мастацтвам, а яе стваральнікі — Віктар Асюк, Галіна Адамовіч, некалькі маладых рэжысёраў “Летапіс” — менавіта тыя, кім мы можам сапраўды ганарыцца. Дакументалістыка, як і анімацыя, — гэта не вытворчасць, а, у першую чаргу, непаўторная атмосфера, якую нам трэба захоўваць і развіваць.

С.А.

2 лістапада ў Мінскай абласной бібліятэцы імя Аляксандра Пушкіна прайшоў вечар памяці беларускага мастака Андрэя Маёрава. Родныя, сябры сабраліся, каб падзяліцца ўспамінамі і аддаць даніну павягі творцу, што заўчасна пайшоў з жыцця ў 1999-м. Ён плённа працаваў у тэатры, кіно, анімацыі, пасля чаго займаўся кніжнай ілюстрацыяй. Вечар стаўся фінальнай кропкай першай персанальнай выстаўкі работ мастака, што дзейнічала цягам двух тыдняў.

— Андрэй быў цудоўным чалавекам і вельмі таленавітым мастаком, — успамінае калега Андрэя Маёрава — аніматар Аляксандр ЛЕНКІН. — У яго быў свой, асаблівы, яркі стыль, які прыцягвае і праз гады. Я вельмі рады, што калісьці працаваў з ім над першым выпускам “Прыгод рэактыўнага парасяці” ды іншымі праектамі. Прайшоўшая выстаўка была для мяне яшчэ адным знаёмствам з творчасцю Андрэя, якая здаецца цяпер амаль бязмежнай у сваіх памкненнях...

Андрэй Маёраў нарадзіўся ў Мінску 14 снежня 1966 года. Пасля школы ён паступіў на архітэктурны факультэт політэхнічнага інстытута, але ў выніку скончыў курсы аніматараў пры кінастудыі “Беларусьфільм” і Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “Прамысловая графіка”. Адначасова творца працаваў над стварэннем поўнаметражнага мастацкага фільма “Спадкамец” рэжысёра Валерыя Олькавіча. У 1990-я Андрэй Маёраў актыўна ўдзельнічаў у розных мастацкіх праектах, займаўся фотамастацтвам, афармляў кнігі, як мастак-пастаноўшчык супрацоўнічаў з рознымі тэатрамі. Сярод яго работ — фотапраекты “Крылы”, “Адпаведнасці”, “Пясчаныя цені”, афармленне спектакляў “Па зялёных палях” паводле казак Уладзіміра Казлова, “Кахан-

А.Маёраў. “Хлапчыска-футбаліст” (з серыі “Лісты з правінцыі”).

А.Маёраў. “Паглядзеўшы “Тытанік” (з серыі “Лісты з правінцыі”).

Як “ажылі” “Пясчаныя цені”?

Бязмежны аніматар Андрэй Маёраў

А.Маёраў. “Пашталён” (з серыі “Лісты з правінцыі”).

не — кніга залатая”, “Пацукалоў”, графічнае афармленне кнігі казак “Лагодны цмок”. Талент яго быў запатрабаваны і ў такой спецыфічнай сферы, як вытворчасць камп’ютарных гульні і анімацыі.

Творы Андрэя Маёрава, якія дэманстраваліся ў Пушкінскай бібліятэцы, — пранізлівы летатні зменлівага часу, калі адбывалася бесперапынная пераацэнка каштоўнасцей. Графіка майстра — і асабістая, і вельмі сацыяльная адначасова. У ёй прысутнічае значны элемент сюррэалізму.

— Мы пазнаёміліся з Андрэем яшчэ напрыканцы васьмідзясятых, калі ён, студэнт архітэктурнага факультэта, запісаўся на нашы курсы аніматараў, — распавёў карэспандэнт “К” беларускі аніматар Міхаіл ТУМЕЛЯ. — У Андрэі мяне заўсёды здзіўляла мэтанакіраванасць, апантанасць усім, чым ён займаўся. Знешне ён быў вельмі сціплы чалавек, але за гэтай сціпласцю хавалася сапраўднае полымя: гэта зразумела па яго работах. Выстаўка ў Пушкінскай бібліятэцы сталася для мяне сапраўдным адкрыццём многіх

бакоў яго творчасці: ад сцэнаграфіі да станковай графікі... Андрэй — вельмі цікавы і мыслычы графік. Ён не проста вадзіў пяром па паперы, а суправаджаў свае аркушы радкамі, у тым ліку вершаванымі. Яго творы даказваюць, што ён быў вельмі глыбокай асобай. На вялікі жаль, Андрэй сышоў вельмі рана: ягоная творчасць прышлася на самы пачатак станаўлення эксперыментальных анімацыйных студыі, развіццё тэатральных праектаў. Гэта было, з аднаго боку, добра, бо дала магчымасці для самарэалізацыі, з іншага ж, — тагачасны недахоп сродкаў прыводзіў да таго, што шмат праектаў так і не даводзілася да канца. Гэта датычыцца і праектаў Андрэя Маёрава, многія з якіх засталіся, на жаль, незавершанымі...

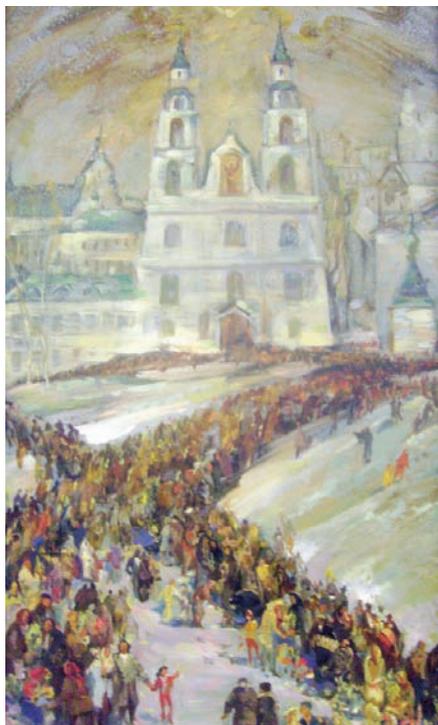
Спадзяёмся, сёлетняя выстаўка Андрэя Маёрава — толькі пачатак новага адкрыцця ягонай творчасці шырокімі коламі аматараў беларускага мастацтва.

Антон СІДАРЭНКА

Пралог да... горада

Людзей, улюбёных у родны Мінск, відавочна, вялікае мноства. І ў кожнага з іх сталіца асацыіруецца са сваімі ўражаннямі і пачуццямі, сустрэчамі і расстаннямі, сваімі ўлюбёнымі месцамі. Магчымасць убачыць розныя па сваім напале эмоцыі, звязаныя з успрыняццём Мінска, і яго лірычны вобраз дала выстаўка аб’яднання “Традыцыя” Беларускага саюза мастакоў, што працуе ў Нацыянальным гістарычным музеі.

Як бачна з самой назвы — “Мінск — горад майго юнацтва”, — жывапісны праект прысвечаны нашай сталіцы. Па словах яго стваральнікаў, выстаўка стала своеасаблівым пралагам да мерапрыемстваў, прысвечаных 945-годдзю Мінска, што адбудзецца налета. Мастакі, творы якіх дэманструюцца ў рамках праекта, паспрабавалі на сваіх палотнах зафіксаваць метамамарфозы, што зведае аблічча старадаўняга горада, а таксама выказаць павягу і трапяткое стаўленне да “горада юнацтва” прадстаўнікоў розных пакаленняў. Невыпадкава на выстаўцы прадстаўлены жывапісныя работы як вядомых майстроў — народных мастакоў Мая Данцыга, Георгія Паплаўскага, заслужаных дзеячаў маста-

М.Апіёк. “Вербная нядзеля”.

на прадстаўленых творах можна пазнаць розныя куткі сталіцы. Асабліваю ўвагу прыцягваюць палотны, дзе адлюстравана паўнавартаснае жыццё на фоне горада: святочныя і штодзённыя клопаты гараджан, сустрэчы сяброў і спатканні закаханых...

Што і казаць, наша сталіца варта таго, каб яе любілі і ўслаўлялі ў мастацтве. Як адзначыў намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў Рыгор Сініца, налета чакаецца вялікая выстаўка, прысвечаная 945-годдзю беларускай сталіцы: ужо існуе дамоўленасць паміж Мінгарвыканкамам і Беларускай саюзам мастакоў. А таму асноўная мэта сёлетняга

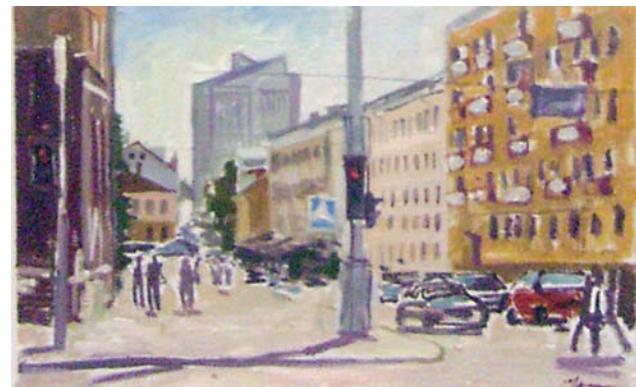

У.Уродніч. “Боль”.

тваў Леаніда Дударэнкі, Мікалая Апіёка, Уладзіміра Уродніча, — так і маладых творцаў — студэнтаў і выпускнікоў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Цэнтральным жа экспанатам стала знакамітая работа Мая Данцыга “Мой Мінск”, якая дазваляе зрабіць гістарычны экскурс у тую, ужо далёкія 50-я, гады мінулага стагоддзя, калі горад адраджаўся з руін.

жывапіснага праекта — звярнуць увагу як творцаў, так і шырокай грамадскасці да сучаснага і мінулага нашага славутага горада, што сёння дынамічна змяняе сваё аблічча, пастанаяна пераўтвараецца. Пры гэтым, як заўважылі пад час адкрыцця выстаўкі, у памяці застаецца вобраз Мінска, які нараджае лёгкае пачуццё настальгіі.

К.А.

А.Мягкова. “Мой горад”.

Поўдзень у электрычных ланцугах

Для аўтара могуць быць аднолькава прывабныя гульні ценяў у летні поўдзень і пераўтварэнні ў электрычных ланцугах, дарожка мясцовага святла на марской роўнядзі і структура фатонаў. Такімі ж разнастайнымі могуць быць працягненні цікавасці да святла: ад графікі да дызайну, ад рэкламы да светлавых шоу.

Мастак Бекіра Смольскага, мінчаніна, які цяпер жыве ў Вене, цікавіць святло і яго плынь. Пра тое — выстаўка ў галерэі “Акадэмія”. Месца — не выпадковае: якасная адукацыя, атрыманая менавіта на

Дамінанта плыні святла

Б.Смольскі. “Лес”.

кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, дазваляе выкарыстоўваць у рабоце практычна любы тэхнікі і матэрыялы. Аднак

творца лічыць, што менавіта жывапіс і вітражныя светлавыя аб’екты найбольш гарманічна адлюстроўваюць яго ідэі. У жывапісных работах плоскасць палатна з’яўляецца своеасаблівай

сцэнкай для пераходу ў іншае вымярэнне, дзе існуе іншая перспектыва і іншы шлях да святла. Прастора твораў прывабляе, паведамляе новыя адчуванні, стварае гармонію і ўнутраную раўнавагу.

Вітражныя светлавыя аб’екты Смольскага з’яўляюцца не толькі крыніцай асвятлення. Вядома, гэтая ўтылітарная функцыя таксама прысутнічае, але дамінантай па-ранейшаму з’яўляецца плынь святла. Менавіта святло, якое пранікае скрозь шкло, праламляецца ў адлюстраванні, змяняецца ў колеры, выступае сааўтарам мастака. Спалучэнне тэхнікі класічнага вітража і сучаснай абстрактнай кампазіцыі прыцягвае і ўтрымлівае зачараваны погляд гледача.

Кацярына КЕНІГСБЕРГ

Сяргей Лазніца. Паміж “Шчасцем маім” і “У тумане”

“Я разарву скупое палатно...”

Аўтар мінулагадняй пераможцы “Лістапада” — карціны “Шчасце маё” — Сяргей Лазніца якраз гэтымі днямі завяршае здымачны перыяд новага праекта, удзел у якім прымае Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм”. Як у свой час пісала “К”, чарговай работай кінамастаграфіста стала экранізацыя апавесці Васіля Быкава “У тумане”. Здымкі праходзяць у памежнай з Беларуссю Латгаліі, галоўную ролю ў карціне выконвае беларускі актёр, выпускнік ГИТИС-РАТИ Уладзімір Свірскі. А гукааператарам выступае наш знакаміты прафесіянал Уладзімір Галаўніцкі.

— Стужка будзе створана ў скупой, стрыманай манеры, — паведаміў рэжысёр. — Эмоцыя, калі нават яна і прысутнічае ў некаторых эпізодах, у сваіх праявах, у актёрскай ігры, будзе стрыманай. Карціна — як нацягнуты нерв. Адзіную магчымасць разрыву гэтага скупого палатна карціны я дазволю сабе напрыканцы фільма...

Сяргей Лазніца здымае кіно з 2003 года. Ён — лаўрэат прэмій “Ніка” і “Лаўр”, уладальнік дзясяткаў міжнародных узнагарод, у тым ліку МКФ у Карлавах Варах, Аберхаўзене, Лейпцыгу, Парыжы, Мадрыдзе, Таронта. Аўтар мантажнай карціны “Блакада”, заснаванай на хроніцы блакаднага Ленінграда. Прэм’ера першай ігравой стужкі Лазніцы “Шчасце маё” адбылася ў рамках праграмы “Асобы погляд” Канскага фестывалю.

— Я назіраю за тым, як развіваецца попыт на фільмы Лазніцы ў Еўропе і свеце ўжо колькі гадоў, — кажа нямецкі прадзюсар Хайна ДЭКЕРТ. — Карціны Лазніцы — як каштоўнае віно, цана на іх расце год ад года. І цяпер мы атрымліваем шмат запянтаў па новым праекце, які ствараецца высілкамі кінамастаграфістаў шасці еўрапейскіх краін, у тым ліку Беларусі...

Спадзяёмся, што Сяргей Лазніца будзе госцем урачыстай цырымоніі закрыцця “Лістапада” сёлета, а фільм “У тумане” ўпрыгожыць сабой конкурсную праграму “Лістапада-2012”.

С.А.

На здымках: Сяргей Лазніца (справа) кіруе здымачным працэсам; кадры з будучага фільма. Фота прадастаўлена Сяргеем Лазніцам

“Варэнік табе ў вочы!”

Сцэнічны мікс пад гогалеўскай “вкладкай”

Сказаць, што атмасфера твораў Мікалая Гогаля вабіць кінамастаграфістаў амаль з часоў зараджэння самога экраннага мастацтва (першыя фільмы паводле яго твораў датуюцца ажно 1909 годам!), — значыць не сказаць нічога. Гогалеўскі дух, у якім містыка народных легенд і паданняў спалучаецца з тонкім гумарам і назіральнасцю самога аўтара, не можа не займаць фантазію творчага чалавека. Ну хто з нас не памятае знакамітай сцэны паядання казаком Пацюком “лётаючых” варэнікаў у яшчэ нямой мастацкай стужцы Уладзіслава Старэвіча (дарэчы, беларуса паводле сваіх каранёў)?

Невыпадкава і айчынны тэатр не абмінае творы класіка, звяртаючыся да іх не толькі пад час юбілейных гадавін з дня яго нараджэння. Можна ўзгадаць “Жаніхоў” на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага або “Чычыкава” на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, якія карысталіся глядацкім поспехам.

І вось на мінулым тыдні Купалаўскі прадставіў глядачам чарговую прэм’еру паводле знакамітага твора Мікалая Гогаля — спек-

“Рэжысёр спектакля Мікалай Пінігін па-майстэрску стварыў сапраўды захапляльнае відовішча, дзе атмасфера народнага карнавалу не можа пакінуць абыякавым нікога з глядачоў”, — сцвярджаецца ў анатацыі да прэм’еры. Я ж ад сябе магу дадаць, што “Ноч на Каляды” можна назваць своеасаблівым міксам рэжысёрскіх знаходак і прыёмаў, якія былі адкрыты і апрабаваны ім у розныя часы ў іншых яго спектаклях, а цяпер сышліся разам пад гогалеўскай “вкладкай”.

Разам з Мікалаем Пінігіным над спектаклем працавалі сцэнограф Зіновій Марголін, мастак па касцюмах Аляксандра Палідзі, кампазітар Андрэй Зубрыч і балетмайстар Мікалай Рэутаў. А на сцэне — бадай увесь “зорны” ансамбль купалаўскіх актёраў: Ганна Хітрык і Святлана Зелянкоўская ў ролі Аксаны, Арцём Бародзіч — Вакула, Вольга Няфёдава і Яўгенія Кульбачная — Салоха, Сяргей Журавель — Чуб, Мікалай Кірычэнка і Павел Яскевіч — Кум, Андрэй Кавальчук і Гар Дзянісаў — Галава...

Т.К.

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА і Вячаслава ДАМУЦЯ
На здымках: сцэны са спектакля “Ноч на Каляды”.

такль “Ноч на Каляды” ў рэжысуры Мікалая Пінігіна. Пастаноўка, якая ў Санкт-Пецярбургскім БДТ, па словах самога рэжысёра, сталася ў свой час адным з надзвычай паспяховай камерцыйных праектаў, “перасялілася” на беларускую сцэну.

Недзіцячы “Лістападзік”

Ад дэтэктываў да драм

“Лістападзік” — фестываль фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі сёлета дэ-юрэ атрымаў статус конкурсу. “Дэ-факта” гэта здарылася ўжо пэўны час таму, — адзначае праграмны дырэктар “Лістападзіка” Ксенія ДАНИНА, — калі фестываль, да прыкладу, згубіў свайго дырэктара”. Тым не менш, новая форма кінафоруму не адбілася на ягонай якасці. Сёлета ў яго праграме будуць прадстаўлены дзіцячыя стужкі з дзесяці краін свету. Пра асаблівасці “Лістападзіка-2011” і распавяла карэспандэнту “К” Ксенія Даніна.

— Сёлета мы вырашылі пасля паказаў найбольш праблемных фільмаў прапанаваць маленькім глядачам абмеркаванне, каб яны маглі падзяліцца ўражаннемі са сваімі сябрамі, стваральнікамі фільма і, у тым ліку, са спецыялістамі. Магчыма, падобная дыскусія — гэта своеасаблівае вяртанне да старога фармату кінаклуба, але нам здаецца, што дадзена форма працы — далёка не самая дрэнная. Удалы прыклад такой гутаркі адбыўся летась, калі пасля прагляду стужкі чэшскага рэжысёра Мілана Сеслара “Дея дажджу” глядачы не разыходзіліся, задаючы пытанні і абмяркоўваючы карціну.

— У астатнім “Лістападзік” не зведзе ў змен?

— Так, мы працавалі з імкненнем замацаваць здабыткі. Гэта значыць, што праграма фільмаў конкурсу разлічана на школьнікаў малодшага і сярэдняга ўзросту — да 12 — 13 гадоў. З юнацкай аўдыторыяй мы не працуем сёлета з тэхнічных прычын: у нас былі запланаваны стужкі для старэйшых школьнікаў, але цяжкасці з дастаўкай і афармленнем фільмаў не дазволілі ажыццявіць задуманае...

— Дык якія ж стужкі складаюць праграму “Лістападзіка-2011”?

— Вядома, усе дзевяць карцін конкурснай праграмы — гэта прызёры ці ўдзельнікі буйных фестываляў кіно. Мы імкнуліся ў нашай падборцы прадставіць кінастужкі розных краін. Адкрываем праграму пазаконкурснымі паказамі мультфільма “Прыгоды Цінціна: Таямніца аднаго”. Наступным днём маленькіх глядачоў будзе чакаць карціна з Германіі рэжысёра Пітара Ціма “Палыванне за скарбамі Ганібала”. Работы нямецкага кінематографіста ўжо вядомыя беларускай публіцы: яго фільм “Рудзі — гончае парася” ўжо ўдзельнічаў у праграме “Лістападзіка”. Галандскі рэжысёр Сімона Ван Дзюсельдорп прадставіць фільм для больш дарослай аўдыторыі. Яе “Таямнічы ліст” зняты ў жанры дэтэктыву.

Венгерска-сербскі фільм “Веспна” Дзіяны Гроу — гэта сямейная драма, га-

лоўны персанаж якой — хлопчык Лалі. Ён жыве ў беднай сям’і без бацькі і аднойчы, дзякуючы шчасливай выпадковасці, выйграе ў латарэю чырвоны скутар. Каб забраць выйгрыш і адшукаць свайго бацьку, Лалі вырашае самастойна выправіцца ў Будапешт.

У праграме запланаваны яшчэ адзін дэтэктыў — гэта харвацкая стужка “Како і прывіды” рэжысёра Даніэля Кушана.

Расійская ж кампанія “Снега” прадставіла “Лістападзіку” сямейную драму “Апошняя гульня ў лялькі” Георгія Нягашава. Стужка — складаная, з пэўным сэнсам, але спадзяёмся, што наш глядач здолее яе ўпадабаць.

Таксама ў конкурснай праграме — індыйская карціна “Скрынка для сняданку”, што прысвечана праблеме голаду сярод дзіцяцей. Але гэтая тэма ў фільме пададзена надзвычай арыгінальна...

Вядома, наш конкурсны паказ не мог абйсціся без беларускай стужкі Алены Туравай “Рыжык у Залюстэрчы”. Фільм ўжо дэманструваўся на некаторых кінафорумах. Дарэчы, узровень камп’ютарнай графікі айчынных спецыялістаў быў ацэнены на тым жа “Шлінгелі” ў Германіі. Нарвежская карціна “Анэлы з усходніх ускраін” Ларса Бэрга ўяўляе з сябе гэты скандынаўскі варыянт вядомага амерыканскага фільма “Анэлы Чарлі”. Толькі гераіні гэтай гісторыі, якія адважна бяруцца выратаваць невінаватага, — тры дванаццацігадовыя дзяўчынкі. Сяброўкі “ўліплі ў гісторыю” пад час канікул, ды ўсё ж не спасалі перад цяжкасцямі.

Завяршае ж конкурсны паказ казка з Чэхіі вядомага рэжысёра Здэнека Трошкі — “Нявеста чорта”. Гэта класічная казачная гісторыя пра зачараваную прынцэсу і, вядома, закаханага ў яе маладога чалавека. Адзначым, што Здэнек Трошкі асабіста прыездзе ў Мінск, каб прадставіць сваю карціну, як і нямецкі рэжысёр Пітар Цім ды Даніэль Кушан з Харватыі. Хацелася б, каб журналісты

зварнулі ўвагу на гэтых гасцей, якія ўпершыню наведваюць Беларусь.

— У рамках “Лістападзіка” запланаваны і анімацыйныя паказы...

— Так. І сёлета яны пройдуць у кіна-тэатры “Піянер”. Першая анімацыйная праграма — гэта апошняя мультыплікацыйныя фільмы “Беларусьфільма”, якія, як мяркуецца, будуць прадстаўляць самі рэжысёры. І другая — блок анімацыі, які нам ласкава прадастаўляе магілёўскі фестываль “Анімаёўка”.

— Не магу не адзначыць: сёлета праграма багатая менавіта на сямейныя драмы. Ці не значыць гэта, што старыя добрыя казкі становяцца прэрагатывай маленькага глядача?

— З аднаго боку, адсутнасць “казачнага” матэрыялу ў сёлета праграме — сітуацыя менавіта бягучага года (у наступным, магчыма, казак будзе больш). Аднак вы маеце рацыю: еўрапейскія рэжысёры імкнучы ўзняць у сваіх карцінах разнастайныя сацыяльныя пытанні, разважаць аб праблемах грамадства нават у дзіцячых стужках. Яны разумеюць, што ў плане бюджэту, камп’ютарнай графікі з Галівудам ім спаборнічаць цяжка, таму аддаюць перавагу шчырай гутарцы з глядачом аб набалелым. Ды ўсё ж нельга сказаць, што тыя ж Германія або Чэхія забываюцца на традыцыі свайго дзіцячага чароўнага кіно. Іх казачныя стужкі да гэтай пары застаюцца высокамастацкімі. Таму нельга “ставіць крыж” на “казачным” матэрыяле. Ды ўсё ж праўда яшчэ і ў тым, што сучасныя дзеці становяцца дарослымі вельмі хутка, і таму размаўляць з імі патрэбна на зусім іншай мове. Што зробіш: такія рэаліі.

**Занатавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Што рыхтуе “Піянер”?

Кінатэатр “Піянер” — традыцыйная пляцоўка конкурсу фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі “Лістападзік”.

Як паведаміла дырэктар установы Ірына Расказова, урачыстая цырымонія адкрыцця дзіцячага форуму абяцае стаць самай незвычайнай за апошнія гады. Не раскрываючы ўсіх сакрэтаў, яна адзначыла, што шоу, якое разгорнецца перад публікай, будзе на касмічную тэму. Рыхтуе праграму дзейства Цэнтр творчасці дзіцяцей і моладзі Партызанскага раёна.

Акрамя прагляду яскравага прадстаўлення, маленькіх глядачоў у адкрыцці дзіцячага конкурсу чакаюць і салодкія падарункі. “Мы заўжды імкнёмся радаваць свайго глядача карыснымі прэзентамі і прысмакамі, і, тым больш, не стане выключэннем конкурс “Ліста-

падзік”, кожны яго сеанс”, — падкрэслівае метадыст “Піянера” Ала Мазоўская.

“Прыгоды Цінціна: Таямніца аднаго” Сцівена Спілберга — мультфільм, які распачне “Лістападзік-2011”. “Упэўнены, што такі твор не пакіне абыякавым як дарослага, так і маленькага глядача, — кажа Ала Мазоўская, — і мы можам толькі падзякаваць мінскаму “Кінавідэапракату” за падобную прэмію — сапраўды сусветнага маштабу”.

З цікавасцю ставіцца дырэкцыя кіна-тэатра і да сустрэч-абмеркаванняў глядачоў з аўтарамі фільма і спецыялістамі — педагогамі-псіхалагамі.

“Вядома, з хваляваннем чакаем і гасцей конкурсу “Лістападзік-2011”, — дадае Ала Мазоўская. — Асабліва — Уладзіміра Грамацікава, які сёлета з’явіцца старшынёй журы дзіцячага конкурсу. Яго стужкі “Вусаты нянь”,

“Ішоў сабака па раялі”, “Міа, мой Міа” ды іншыя вядомыя не аднаму пакаленню глядачоў”.

Конкурс фільмаў прадоўжыцца з 4 па 11 лістапада.

Д.А.

На здымку: Ірына Расказова.

Напярэдадні кінафоруму карэспандэнту “К” удалося стэлефанавацца з Уладзімірам ГРАМАЦІКАВЫМ — акцёрам, рэжысёрам, кінадраматургам, прадзюсарам, заслужаным дзеячам мастацтваў Расіі, старшынёй журы конкурсу фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі “Лістападзік”.

Камандзіроўка ў дзяцінства

— Уладзімір Аляксандравіч, як вы ўспрыялі прапанову ўзначаліць журы “Лістападзіка”?

— Я ўжо быўаў на мінскім кінафоруме — у якасці члена журы, ды і ў якасці ўдзельніка фестываля, — таму прапанову прыехаць на сёлета конкурс прыняў з задавальненнем. Вельмі цікава азнаёміцца з праграмай “Лістападзіка”, дазнацца, якое кіно для дзіцяцей здымаюць тыя ж Чэхія, Венгрыя, іншыя еўрапейскія краіны. Хачу дзіцячую праграму прагледзець цалкам. І, вядома, таксама цікава даведацца, як і чым жыве Мінск.

— Не магу не спытаць вас як аднаго з вядучых рэжысёраў кіно для дзіцяцей аб узроўні дзіцячага кінематографа ў вашай краіне...

— Лёгка рух ёсць, дзякаваць богу. Усё ж такі нашы ўлады зрабілі паварот у бок таго ж сямейнага і дзіцячага кіно. Дзяржава надае сацыяльнае значэнне кінапрадукцыі, разлічана на дзіцячую аўдыторыю, таму сёння гаворка ідзе пра пэўныя мэтавыя сродкі на вытворчасць сямейнага кіно. Усё гэта ўсяляе надзею. Дарэчы, цяпер я працую крэатыўным прадзюсарам расійскага прадстаўніцтва сусветнага гіганта кінаіндустрыі для дзіцяцей і юнацтва: займаюся яго кантэнтам. І са студзеня кампанія распачынае вяснянне канала, які, дарэчы, будзе мець

фэдэральны статус. Што на ім плануем паказаць? Аभावязкова — тыя стужкі і мультфільмы, што склалі традыцыю дзіцячага кінематографа ў Расіі.

— Ці сумуеце па рэжысуры?

— Зараз я вельмі заняты. І нават на “Лістападзік” кампанія адпусціла мяне толькі таму, што палічыла, што гэтая камандзіроўка — надзвычай цікавая і карысная. А вось калі скончыцца мой кантракт, я мог бы разгледзець прапановы. **Д.А.**

Стужка Алены Туравай “Рыжык у Залюстэрчы”, якая будзе паказана ў рамках “Лістападзіка-2011”, заваявала сімпатыі глядачоў не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Адзін са складнікаў поспеху фільма — стварэнне вялікай колькасці візуальных эфектаў, якімі насычана карціна. Пра тое, наколькі складана здымаць падобныя стужкі, пра перспектывы і праблемы 3D-анімацыі ў Беларусі, “К” пагутарыла з выканаўчым прадзюсарам па візуальных эфектах кінастудыі “Беларусьфільм” і адначасова — супервайзерам “Рыжыка...” Аляксеем ДУБКО.

Як адшукаць супервайзера?

“Сабраць” 3D за пяцьдзесят хвілін

— У “Рыжыку...” з дзвюх гадзін, цягам якіх ідзе стужка, 50 хвілін аддадзена графіцы. Гэта, натуральна, не галівудскі ўзровень, але ў шэрагу выпадкаў адрозненні — невялікія. Я думаю, атрымалася цалкам неблагая карціна, дзе ёсць і лічбавыя персанажы, створаныя ў моднай 3D-тэхналогіі. Праца над фільмам уключала тры стадыі: прадпрадакшн — гэта падрыхтоўчы перыяд, што ахопліваў напісанне сцэнарыя, раскадроўку, падрыхтоўку да здымак, прадакшн — самі здымкі, і постпрадакшн — пасля таго, як стужка была знята, зманціравана, мы дадавалі камп’ютарную графіку. Такім чынам, працэс гэты даволі складаны, але мы са сваёй працай справіліся, улічваючы тое, што ў стварэнні візуальных эфектаў былі задзейнічаны толькі 24 чалавекі. У Расіі, да прыкладу, над падобнымі праектамі працуе каманда прыкладна са ста чалавек.

— Што можна сказаць пра перспектывы развіцця 3D-анімацыі ў Беларусі?

— Наша кінастудыя мае цяпер добрую тэхнічную і матэрыяльную базу, і можа здымаць фільмы, насычаныя спецефекта-

мі, без асаблівых праблем. Іншая справа, што цяпер нам не хапае спецыялістаў, якія маглі б працаваць у гэтай галіне. На жаль, многія з іх з’езджаюць у Расію, Украіну, Польшчу. Да таго ж, у Беларусі яшчэ не рыхтуюць спецыялістаў-аніматараў для працы над поўнаметражнымі стужкамі. Таму, пакуль не будуць вырашаны названыя праблемы, казачы пра добрыя перспектывы развіцця 3D-анімацыі ў Беларусі зарана.

— Ці плануеце працягнуць супрацоўніцтва з Аленай Туравай па стварэнні фільмаў з 3D-эфектамі?

— Так, мы, магчыма, ужо сёлета, распачнём праект па здымках новага поўнаметражнага фільма-казкі. Цяпер Алена Турава працуе над сцэнарыем будучай карціны, дзе я таксама выступлю ў ролі супервайзера візуальных эфектаў. Пакуль што думаем над тым, якая колькасць лічбавых персанажаў будзе прадстаўлена ў гэтай стужцы. А тое, што яна атрымаецца такой жа ці нават больш цікавай за “Рыжыка...”, я не сумняваюся!

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

На здымку: Аляксей Дубко і Рыжык.

Пайсці ў кіно і вярнуцца ў сімфонію

Рэжысёры ў пошуках кінакампазітара

Алег Хадоска — кінакампазітар? З гэтым азначэннем прыхільнікі ягонай творчасці відавочна не пагодзяцца. Ужо хаця б таму, што колькасць фільмаў, музыку да якіх ён ствараў, супадае з колькасцю яго сімфоній: і тых, і гэтых — акурат па чатыры. А ёсць жа яшчэ буйныя харавыя, вакальна-сімфанічныя творы (найперш — духоўныя), два балеты, дзве “з паловай” оперы (трэцяя яшчэ не завершана), нарэшце, музыка да тэатральных пастановак. Але з тым, што мысленне кампазітара, драматургічныя асаблівасці многіх яго акадэмічных партытур склаліся пад уздзеяннем кіно, спрачацца не даводзіцца. Да таго ж, менавіта апошняе прынесла яму папулярнасць.

Сапраўды, знаўцы зацікавіліся творчасцю Алега Хадоскі яшчэ з 1990-х, калі адна за другой сталі з’яўляцца харавыя партытуры маладога аўтара, нечакана для многіх напоўненыя глыбокім духоўным зместам. Неўзабаве кампазітар атрымаў Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь — за буйныя сімфанічныя творы. У замежжы пра яго загаварылі пасля балета “Папялушка”, пастаўленага ў Латвійскай нацыянальнай оперы. А ў шырокіх колах беларускай грамадскасці — пасля доўгачаканай кінастужкі “Масакра”, што прэзентавалася на “Лістападзе” летась.

Не ўсе ведаюць і тое, што Хадоска як адзін з самых прызнаных у Беларусі кампазітараў-сімфаністаў нарадзіўся... пад уздзеяннем кіно. У свой час на яго такое вялікае ўражанне аказала стужка Тэнгіса Абуладзе “Пакаянне”, што ён вырашыў зрабіць нешта падобнае і ў музыцы.

— Я зусім не збіраўся “перакласці” той фільм на музычную мову. Для мяне сталася своеасаблівым адкрыццём, што кіно можа ўзнімаць і вырашаць такія складаныя, надзвычай актуальныя і праўдзёныя вечныя маральна-этычныя і духоўна-філасофскія праблемы. Значыць, гэтыя тэмы можна ўзяць і ў жанры сімфоніі! Так з’явілася мая Першая сімфонія. А за ёй — і астатнія тры...

Між тым, Першую сімфонію папярэдвала праца не толькі над “Літургіяй Іана Златавуста”, фрагменты з якой увайшлі ў гэтую сімфанічную партытуру, але і над музыкай да экранізацыі быкаўскай апавесці. Так, у кіно Алег Хадоска трапіў літаральна адразу пасля заканчэння Бела-

рускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, прычым па класе далёка не самага “кіношлага” кампазітара — прызнанага майстра вакальна-сімфанічных жанраў, прафесара Анатоля Багатырова. На час завяршэння навучання малады кампазітар быў аўтарам балета “Залатыя ключык” — надзвычай яркага, запамінальнага па мелодыцы і аркестроўцы, напоўненага каларытнай тэатральнай вобразнасцю і пластыкай. Пэўна, гэта і прывябіла рэжысёра Мікалая Князева, які папрасіў пачаткоўца напісаць музыку да фільма “Пайсці і не вярнуцца” паводле Васіля Быкава.

— Працаваць з Князевым, — узгадвае Алег Ігаравіч, — было вельмі цікава і лёгка. У яго ўсё дзеянне ў стужцы было распісана не тое што па хвілінах — па секундах! А галоўнае, ён абсалютна дакладна ведаў, чаго хоча ад музыкі: тая ў яго таксама была распісана па секундах яшчэ да сустрэчы са мной. Здавалася б, якія жудасныя межы для кампазітара! Аказалася ж, гэта зусім не абмяжоўвае творчую фантазію, а толькі скіроўвае яе ў пэўнае рэчышча. Бо калі ты ведаеш, дзе і як будзе гучаць той або іншы музычны фрагмент, над якім працуеш, дык намагаешся патрапіць “у дзясятку”...

Відаць, творцы, да ўсяго, сыхліліся характарамі, бо супрацоўніцтва прадоўжылася. Пасля была дзіцячая казка “Вогненны стралок”, за ёй — дакументальны фільм “Сымон Будны”. А потым той жа Мікалай Князев прывёў Алега Хадоску ў тэатр: яны разам працавалі над спектаклем “Каханне смешнага чалавека” паводле Дастаеўскага, пастаўленым у Тэ-

атры-студыі кінаакцёра. Кампазітара “прыкмецілі” — і Рыд Таліпаў запрасіў яго на пастаноўку “Шасцёра персанажаў у пошуках аўтара” ў Магілёве, Уладзімір Шчэрбань — на “Падступства і каханне” на Малой сцэне Купалаўскага тэатра. Нарэшце, дзякуючы Аляксандру Гарцуеву музыка кампазітара трапіла і на Вялікую сцэну Купалаўскага: там былі пастаўлены спектаклі “Івона — прынцэса бургундская” і “Не мой”, уганараваны Нацыянальнай тэатральнай прэміяй Беларусі ледзь не па ўсім намінацыях, уключаючы ўласна музычную.

Яшчэ не паспела адбыцца прэм’ера апошняга ўзгаданага спектакля, як кампазітар пераключыўся на “Масакру”. Асаблівую інтрыгу стварала тое, што рэжысёр Андрэй Кудзіненка, здымаючы свой “трылер па-беларуску”, спрабаваў супрацоўнічаць ледзь не з дзясяткамі іншых музыкантаў — і ўсё безвынікова. Менавіта Алег Хадоска стаўся апошнім званом таго, здавалася, бясконцага ланцужка, што прывёў фільм да завяршэння.

— Праца над “Масакрай”, — сумна ўсміхаецца кампазітар, — была для мяне самай, бадай, цяжкай: не з прафесійнага пункта гледжання, а выключна з маральна-псіхалагічнага. “Прыціскала” і тое, што я ўключыўся ў творчую групу толькі на апошняй стадыі, калі тэрміны “палалі” і, адпаведна, усе былі ў стрэсава-шокавым

стане, і тое, што ніякіх больш ці менш акрэсленых пажаданняў я не пачуў: маўляў, трэба напісаць урачыста-трагічную тэму пахавання Мядзведзя — і тэму кахання. Галоўнае, каб ужо па музыцы адчуваўся, што гэта не “савецкі фільм”, а гэкі Галівуд. І ўсё! Затое потым... Было напісана па чатыры — пяць варыянтаў кожнай тэмы, але пастановачай групе ўсё чагосьці не хапала — зноў-такі, на ўзроўні “тут нешта не тое”. Шмат сіл і нерваў адняло звыдзенне гуказапісу: на стварэнне музыкі пайшоў месяц, на звыдзенне — удвая больш. Праз нейкі час я быў гатовы адмовіцца ад усяго. Памятаю, ішоў на сустрэчу і думаў: калі і зараз штосьці не задаволіць — усё, досыць! Але, мабыць, тэрміны канчаткова “падціскалі”, ці, можа, мае дарэчыкі самі стаміліся, ці яшчэ што, але музыка была прынята...

Дарэчы, акрамя дзвюх згаданых тэм — “пахавання Мядзведзя” і кахання, у стужцы з’явілася і трэцяя. Ціхая і пранікнёная, яна адгукаецца ў сэрцы шчымлівым болам, успрымаецца сімвалам згубленага шчасця, прадвесніцай хуткага знікнення такіх якасцей, як шляхетная вытанчанасць і замілаванне прыгажосцю...

— На думку пастаноўшчыкаў, — працягвае Алег Ігаравіч, — пасля пачатковых цітраў на тэме пахавання Мядзведзя фільм павінен быў адкрывацца нейкай вяселенькай музыкай, нават чымсьці джа-

завым. Але я разумей, што такая стылістыка будзе надта рэзка кантраставаць з усім астатнім, выбівацца з агульнага настрою. І прапанаваў іншую мелодыю — у стылі накіюрнаў Шапэна...

Што ж да міжжанравых сувязей, дык музыка, якая з тых або іншых прычын не ўваходзіць у фільм, Хадоска, здараецца, выкарыстоўвае ў сур’ёзных акадэмічных творах. Для таго ж Купалаўскага тэатра, калі там працавалі над “Дзікім паляваннем караля Стаха” паводле Уладзіміра Караткевіча, была напісана шмат музыкі. Але потым спектакль вырашылі супрадаваць класічнай “нарэзкай”, і частка напісанага ўвайшла ў балет “Папялушка”, оперу “Чорны манах”. Гэтак жа было з “Масакрай”: музычныя тэмы, не выкарыстаныя ў фільме, кампазітар распрацаваў у оперы “Шляхціч Завальня” паводле кнігі Яна Баршчэўскага.

— Прыкладам плённага сумяшчэння ў сваёй творчасці акадэмічных жанраў і кінамузыкі, — зазначае Алег Хадоска, — сталіся для мяне Альфрэд Шнітке і Гія Канчэлі. Увогуле, цяпер наспеў час яшчэ большага, чым раней, сінтэзу мастацтваў, таму няма чаго здзіўляцца, што музыка да спектакля “Не мой” напісана для поўнага (я нават сказаў бы “насычанага”) сімфанічнага аркестра, а не для асобных сольных інструментаў...

Ды і развіццё музычных тэм у гэтым спектаклі адбываецца па законах сімфанізму — праз інтанацыйныя сувязі і перасансаванне матэрыялу. Узгадаем і прыклад “сінтэзу наадварот”. У оперы “Чорны манах” ёсць цэлыя сцэны, пабудаваныя па законах кінамузыкі — праз басконцыя паўторы адной тэмы, якая не столькі развіваецца, колькі “пераапрацаецца” ва ўсё іншыя тэмбравыя адзены. І гэта робіць оперу максімальна дэмакратычнай, зразумелай самай шырокай, нават непадрыхтаванай, аўдыторыі.

— А вось пісаць адначасова некалькі партытур не магу, — прызнаецца кампазітар. — Калі раптоўна ўзнікае нейкая прапанова, працу над іншымі творамі проста перапыняю. Цалкам пераключаюся на фільм ці драматычны спектакль, а потым зноў вяртаюся да сімфоніі ці оперы. Бо, пры ўсёй блізкасці розных жанраў, функцыі музычнага складніка ў іх — прынцыпова розныя. У драматэатры і кіно музыка павінна быць “непрыкметнай” — іншымі словамі, настолькі натуральна ўплытацца ў агульную драматургію, каб яе практычна не было заўважна. А праверыць яе якасць вельмі проста. Трэба прайсці тую ж сцэну без музыкі, і калі нічога не змянілася — значыць, можна абыходзіцца без музыкі і надалей. Калі ж уражанне змяняецца, раптоўна “чагосыці не хапае”, значыць, музыка — брапаня.

**Надзея ВУНДЗВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Цырымоніі ўрачыстага адкрыцця і закрыцця любога фестывалю — сапраўдная “візітоўка” свята, яго афіцыйнае азначэнне як значнай культурнай падзеі. Чым жа будзе вызначацца “акантоўка” цяперашняга “Лістапада”? Якія ў ёй “разыначкі”? З гэтымі пытаннямі мы звярнуліся да рэжысёра абедзвюх урачыстасцей. Знаёмчэся: **Вераніка ЯНУШЭЎСКАЯ-АЛТУШЭЦ — тая самая, якая ладзіла некалькі святаў горада, а напрыканцы мая паставіла шоу зорак на 27-м Чэмпіянаце Еўропы па мастацкай гімнастыцы.**

— Сёлетні “Лістапад” — васьмнаццаты па ліку. Мы паспрабавалі адштурхнуцца ад гэтай лічбы і ўявіць фестываль гэткай “самастойнай асобай”. Сапраўды, ён набывае новы статус: уступіў у пару п’яналецы. Да таго ж, акурат два гады таму змянілася яго кіраўніцтва. І цяпер надышоў папярэдні пераломны час: кінафорум вызначае сваё аблічча. Таму некаторыя традыцыйныя на ім рэчы мы імкнёмся зрэтушаваць, а падкрэсліваем, наадварот,

Прапорцыя “візітоўкі”

Еўрапейскасць з беларускасцю: сумяшчэнне кадраў

штосьці новае. З аднаго боку, гэты фестываль — міжнародны, значыць, на яго ўрачыстасцях неабходна вытрымаць еўрапейскі стандарт: строга сцэна, паслядоўнасць, уласціваю таму ж Кану. З іншага — ён праходзіць у Беларусі, а ў нас існуюць і свае традыцыі: тэатралізаваныя шэсці, элементы шоу, схільнасць да пампезнасці. Як сумяшціць гэтыя два бакі, шмат у чым палярныя? Здавалася б, немагчыма. Тым не менш, паспрабуем.

— А дакладней — у чым усё ж будучы выйляцца “еўрапейскасць” і “беларускасць”?

— Афіцыйную строга сцэна забяспечыць, найперш, выбар вядучых: сёлета гэта будучы Вольга Кабо і Дзяніс Паршын. А вось тэатралізаванасць мы створым сіламі саміх зорак, якія да нас прыедуць. Усяго іх, разам з нашымі, будзе каля 150-ці. Таму прастора для фантазій — вялікая. Вядучым “чырвонай дарожкі” стане абаяльны, схільны да

імпрывізацыі Дзяніс Дудзінінкі. Кожны з гасцей, хто выйдзе на сцэну, прынясе сваю фарбу ў агульную святочна-тэатралізаваную палітру. Бо гэта будучы і асобныя творчыя нумары, і словы прывітання, і нейкія іншыя рашэнні. Іншымі словамі, гасцявыя выступленні і складаны змест праграмы ўрачыстага адкрыцця фестывалю. Ключавым музычным момантам стане, вядома, прыезд гурта “Горад 312” з нумарамі нашумелых саўндтрэкаў. Завершыцца цырымонія

адкрыцця, зразумела, паказам кінастужкі: сёлета гэта будзе фільм “Алена” Андрэя Звягінцава, і здымачная група, адпаведна, выступіць з уступным словам.

— Закрыццё фестывалю таксама будзе адрознівацца ад ранейшых? Ці традыцыйная “раздача сланоў” не падлягае перагляду? Хіба “разыначак”, можа, становіцца ўсё больш...

— Цырымонія закрыцця пройдзе, так бы мовіць, у стылізаванай “джазава-блюзавай” форме. Выступаць, дарэчы, будзе гурт “Яблычны чай”. І, вядома, — зоркі кінамаатографа! Галоўны акцэнт закрыцця зроблены менавіта на беларускіх таленавітых акцёрах. Яны стануць своеасаблівым лейтматывам урачыстасці і, шырэй, усяго фестывалю — у паралель “еўрапейскаму рашэнню”. Так што “беларускасць па-еўрапейску” ці, наадварот, “еўрапейскасць па-беларуску” найперш — у дакладнай вытрымцы прапорцый. Каб спалучэнне было гарманічным!..

**Н.Б.
На здымку: летась цырымонія адкрыцця “Лістапада” ўжо зазнала першыя змены, але апладысменты гасцям форуму засталіся традыцыйным складнікам.
Фота Юрыя ІВАНОВА**

КУЛЬТУРА•ИНФА: "гарачая лінія"

26 кастрычніка ў Інфацэнтры "Культура-інфа" цягам дзвюх гадзін працавала "гарачая лінія", гэтым разам прысвечаная надзённым праблемам адукацыі ў сферы культуры. З 10-й да 12-й гадзіны пытанняў прагучала шмат (і па тэлефоне, і праз нашу "электронку"). На іх адказвалі начальнік аддзела навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена РЫБЧЫНСКАЯ, а таксама — кансультанты аддзела Наталля ШМАКАВА і Галіна ХАЦЕШАВА. "Гарачая лінія" пададзена ў храналагічным парадку, каментарыі да праблем, "агучаных" па Інтэрнэце, публікуюцца, як і звычайна, асобна. Паміж тэлефанаваннямі мы доўжылі гутарку з нашымі гасцямі, і ад агульнай "кадрава-адукацыйнай" тэмы, натуральна, імкнуліся не адыходзіць.

Настаўніца адной з ДШМ Мазырскага раёна:

— Дзень добры!.. З 1 верасня ўступілі ў сілу Кодэкс аб адукацыі. Дзіцячыя школы мастацтваў цяпер сталі ўстановамі дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі. З гэтай нагоды хацелася б удакладніць: ці распаўсюджваецца на настаўнікаў ДШМ артыкул 48 Закона аб пенсійным забеспячэнні? Маю на ўвазе выхад на пенсію ў 50 гадоў пры спецажы не менш за 25 гадоў (як у выкладчыкаў агульнаадукацыйных школ).

Наталля ШМАКАВА:

— Добры дзень! Артыкул распаўсюджваецца на ўсіх педагогічных работнікаў, а таксама на педагогаў дзіцячых школ мастацтваў.

Настаўніца:

— Яшчэ адно пытанне: ці абавязаны ўсе ДШМ як структурныя падраздзяленні аддзелаў культуры набываць статус юрыдычных асоб?

Наталля ШМАКАВА:

— Я адкажу, але пытанне мы разглядалі, калі сустракаліся ў Гомелі з кіраўнікамі школ мастацтваў вашай вобласці.

Настаўніца:

— На жаль, не была на сустрэчы...

Наталля ШМАКАВА:

— Згодна з нарматыўнымі дакументамі, усе ДШМ павінны быць юрыдычнымі асобамі. У адпаведнасці з артыкулам 281 Кодэкса аб адукацыі Рэспублікі Беларусь дзіцячая школа мастацтваў з'яўляецца адным з відаў устаноў дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі. Паводле падпункта 1.21 артыкула 1 Кодэкса аб адукацыі ўстанова адукацыі — гэта юрыдычная асоба.

Настаўніца:

— А калі школа маленькая па штатце? Калі там дзесяць настаўнікаў усяго?

Наталля ШМАКАВА:

— Такія пытанні аб найбольш рацыянальнай арганізацыі працы вырашаюцца на ўзроўні мясцовых улад.

Настаўніца:

— Дзякуй вялікі!

Рэдакцыя:

— Сёння было згадана пра кансультацыйныя паездкі вашага аддзела па рэгіёнах. Не ўсе работнікі культуры пра гэта пакуль ведаюць...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Да абавязкаў начальніка аддзела прыступіла з мая бягучага года. Жыццё прымусіла пэўным чынам змяніць стаўленне да працы. Сёння ўжо гаварылася пра тое, што сёлета ўступілі ў сілу Кодэкс аб адукацыі Рэспублікі Беларусь. А гэта пацягнула за сабой не толькі змяненні ў многіх нарматыўных дакументах, але і ў саміх падыходах да справы. Выхад на правільнасць рашэнняў быў напружым. Нагадаю, што мы вядзем школы мастацтваў, ССНУ і ВНУ культуры, і на стыку гэтай узаемасувязі ўзнікла патрэба, асабліва па ДШМ, патлумачыць менавіта на месцах сутнасць сённяшніх змен.

Рэдакцыя:

— Школы мастацтваў не маюць у штатце ні юрыстаў, ні эканамістаў, таму, мяркуючы па нашых камандзіроўках, і пытанняў тут заўжды шмат пра новы статус юрыдычнай асобы.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Вось пэўны інфармацыйны голад мы і пастараліся задаволіць. Пачалі выязджаць на месцы з юрыстам — спецыялістам Інстытута культуры Беларусі Яўгеніяй Дзягілевай, якая ў складзе рабочай групы распрацоўвала навучальныя праграмы і планы для ДШМ. Інакш кажучы, вучыліся і вучымся разам. На сённяшыя школы мастацтваў пачалі афармляць сябе ў якасці юрыдычных асоб.

Рэдакцыя:

— У выніку вас цяпер добра ведаюць у раёнах... У чым жа асноўны недахоп нашых ДШМ?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— У тым, што яны сталі адыходзіць у пазашкольнае выхаванне, а потым — і ў дадатковую адукацыю. А гаворку мы павінны весці пра пачатковы прафесійны

крытых лекцый рэгулярна запрашаюцца выкладчыкі з замежжа.

Галіна ХАЦЕШАВА:

— Існуе сістэма падрыхтоўкі навучальнай дакументацыі, якая забяспечвае, у тым ліку, і абнаўленне зместу адукацыі. Цяпер адбываецца чарговая распрацоўка і адукацыйных стандартаў новага пакалення, і тыпавых вучэбных планаў, і вучэбных праграм... Усё змест адукацыі па той або іншай спецыяльнасці абнаўляецца як мінімум раз у пяць гадоў. Кожны выкладчык пастаянна насычае змест сваёй дысцыпліны самымі актуальнымі пытаннямі. Існуюць і курсы павышэння кваліфікацыі, перападрыхтоўкі, у тым ліку — і ў Інбелкульце. Сюды рэгулярна запрашаюцца настаўнікі ДШМ, ССНУ. А асноўным трансфарматарам сучаснай мастацкай адукацыі з'яўляецца, канешне ж, Акадэмія мастацтваў. Менавіта гэтая ўстанова адукацыі з'яўляецца транслятарам новых ідэй ды інвацыі і мае шырокі ўплыў на мастацкія колы Беларусі.

Калі ж весці гаворку пра Нацыянальны павялён Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале, то варта згадаць, што куратар, архітэктар, большасць членаў куратарскай групы і мастакоў маюць

Іна ШУКАВА, дырэктар Іўеўскай дзіцячай школы мастацтваў:

— Вітаю вас! Маё пытанне датычыцца працы канцэртмайстра як унутраных сумяшчальнікаў. Скажыце, калі ласка, ці можа настаўнік, што працуе на дзве стаўкі — 36 педагогічных гадзін, — быць канцэртмайстрам па сумяшчальніцтве?

Наталля ШМАКАВА:

— Дзень добры! Пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 5 верасня 2011 г. № 255 "Аб усталюванні скарачанага працягласці рабочага часу асобным катэгорыям педагогічных работнікаў і прызнанні страціўшымі сілу асобных пастановаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь" вызначана, што скарачана працягласць працоўнага часу педагогічных супрацоўнікаў, якім устаноўлены нормы гадзін педагогічнай нагрукі за стаўку, не павінна перавышаць 36 гадзін у тыдзень.

Рэдакцыя:

— Ледзь не ў кожным раёне скардзяцца: маўляў, малады спецыялісты да першага месца працы "не даяджаюць"... Што, на ваш погляд, трэба зрабіць, каб ліквідаваць праблему?

Наталля ШМАКАВА:

— На жаль, сёння на аднаго выпускніка прыпадае ў сярэднім па чатыры пяць заявак. Прадстаўнікі з рэгіёнаў не толькі заяўкі дасылаюць, але і на размеркаваннях прысутнічаюць, і мы заўжды іх рады бачыць. Выпускнікі наўпрост кантактуюць з работнікамі аддзелаў культуры і высвятляюць, якая канкрэтная праца іх чакае, які заробак і перспектывы кар'ернага росту. Прыязджайце, калі ласка, у красавіку ва Універсітэт культуры, а таксама — у абласныя сярэднія спецыяльныя ўстановы, і ўдзельнічайце ў працэсе размеркавання маладых спецыялістаў.

Ірына МАРЦІНКЕВІЧ:

— Не, я і заўкі падаю, і на размеркаванні прыязджаю... Але мяне найперш хвалюе недахоп акампаніятарства. Няма на сёння такой кваліфікацыі ў дыпломах. Таму і не надта пагаджаюцца выпускнікі працаваць менавіта акампаніятарамі. Становяцца пасля заканчэння мастацкіх вучылішчаў настаўнікамі, кіраўнікамі самадзейных калектываў... Вось у гэтым, на мой погляд, і праблема. Таму і хачу прапанаваць, каб у дыпломах з'явілася дадзена кваліфікацыя.

"Выпускны брыгадзір"

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— У нас чамусьці гэта пакуль не размяжоўваецца. Навучыць сваіх выхаванцаў валодаць рухамі і кіраванне калектывам — гэта дзве прафесіі, але сёння існуюць у адной. Таксама і зусім іншае — рыхтаваць сябе ў выканаўца. Я сама харэограф, заканчвала ў свой час, па сутнасці, адзіную ў Саюзе харэаграфічную кафедру ў Ленінградзе, якая рыхтавала і педагогаў па харэаграфічных дысцыплінах, і кіраўнікаў, але вызначала іх на розныя мэты...

Юрый ІВАНОВ, мастацтвазнаўца:

— Добры дзень! Сёлета Беларусь упершыню прыняла ўдзел у Венецыянскім біенале. Натуральна, наша краіна афіцыйна пацвердзіла статус свайго актуальнага, канцэптualaнага мастацтва. Навучальныя праграмы мастацкіх школ, вучылішчаў і гэтак далей грунтуюцца на акадэмічнай падрыхтоўцы. Цікава, якім чынам у сувязі з біенале ў Венецыі будзе змяняцца гэтыя праграмы? Ці чакаецца мадэрнізацыя мастацкай адукацыі?

Наталля ШМАКАВА:

— Дзень добры! Куратарам Нацыянальнага павялёна на Венецыянскім біенале быў рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна. Ён само па сабе характэрна.

Злева направа: Галіна Хацешава, Алена Рыбчынская, Наталля Шмакава.

Адказы на пытанні з электроннай пошты**Вольга ЯСКЕВІЧ, начальнік аддзела культуры Чашніцкага райвыканкама:**

— Паколькі поўным ходам вядзецца камп'ютарызацыя ўстаноў культуры, ці мяркуецца рыхтаваць праграмыстаў, скажам, для райметадцэнтраў?

Наталля ШМАКАВА:

— Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў на спецыяльнасці "Бібліятэчнаўстава і бібліяграфія" рыхтуе спецыялістаў, якія валодаюць інфармацыйным забеспячэннем навукова-тэхнічнага комплексу. Такія спецыялісты ў поўнай меры валодаюць камп'ютарнымі праграмамі, неабходнымі для нашай справы, найперш — бібліятэчнай. Калі ж патрэбны "тэхнар", аддзелы культуры могуць звярнуцца ў іншыя ВНУ — тэхнічныя.

Вольга ЯСКЕВІЧ, начальнік аддзела культуры Чашніцкага райвыканкама:

— Пасля вучобы ў ССНУ выпускнік, як правіла, імкнецца паступіць у ВНУ. Усё гэта чужою, але маладога спецыяліста мы губляем. Ці не разглядалася пытанне аб абавязковай адпрацоўцы для спецыяліста, які скончыў сярэдняю спецыяльную навучальную ўстанову?

Наталля ШМАКАВА:

— Кожны чалавек, згодна з Канстытуцыяй, мае права на атрыманне адукацыі. Іншая справа, што малады спецыяліст пасля сканчэння ССНУ павінен быць абавязкова размеркаваны на працу, і калі ён не паступае ў ВНУ, адпрацоўка — абавязковая.

У нас усе выкладчыкі ўстаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі рэгулярна праходзяць курсы павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў у Акадэміі мастацтваў. Куратары — увесь прафесарска-выкладчыцкі склад. На занятках па гісторыі мастацтваў мастацкага факультэта і факультэта дызайну і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва выкладаюцца сучасныя тэндэнцыі мастацтва (айчыннага і замежнага). Акадэмія рэгулярна ладзіць выстаўкі сучаснага мастацтва з удзелам студэнтаў. Экспануюцца работы сучасных аўтараў. Існуе бягучы і перспектывны планы міжнародных творчых акцый, згодна з якім для правядзення майстар-класаў і ад-

дачыненне да БДАМ (вучыліся ці працуюць у ёй). Частка работ і абсталявання да Біенале рыхтавалася збольшага на тэрыторыі Акадэміі, усе матэрыялы аб Нацыянальным павялёне, у тым ліку водгукі прэсы, размешчаны на сайце БДАМ. Большасць інтэрв'ю з удзельнікамі, куратарам, членамі куратарскай групы запісалася ў Акадэміі. Усё адбывалася на вачах студэнтаў і выкладчыкаў, абмяркоўвалася і імі ж рэтранспіравалася. Таму да аўдыторыі гледачоў ці наведвальнікаў Нацыянальнага павялёна можна аднесці, як мінімум, яшчэ і студэнтаў і выкладчыкаў БДАМ.

Юрый ІВАНОВ:

— Дзякуй!

Галіна ХАЦЕШАВА:

— Патрэбна стварыць спрыяльныя ўмовы для маладых спецыялістаў, забяспечыць іх жылём, мясцовыя ж выканаўчыя ўлады могуць прадаставіць ім пэўныя льготы.

З боку заканадаўства ўсе меры ўжо прыняты: "не даехаў" да месца працы — вяртай фінансавыя выдаткі дзяржаве, якія пайшлі на адукацыю. Асобныя выпускнікі часам так і робяць. Але гэта рэдкія выпадкі. У асноўным маладыя спецыялісты імкнуцца пераразмеркавацца з раёна ў абласны горад, а лепш — у сталіцу, туды, дзе больш магчымасцей для творчай і прафесійнай рэалізацыі.

Каб напоўніць раёны маладымі творчымі кадрамі, патрэбны меры па стварэнні прывабных умоў для жыцця і творчай працы. Ёсць рэзерв і ў іншым напрамку: можа быць і мэтавая падрыхтоўка спецыяліста для раёна ў ВНУ. Адным словам, пытанне не безнадзейнае.

Наталля ШМАКАВА:

— Мы пра гэта пастаянна кажам, але тэма — бясконца. Мы, натуральна, зацікаўлены ў тым, каб усе маладыя спецыялісты трывала замацоўваліся на месцах.

Ірына МАРЦІНКЕВІЧ, начальнік аддзела культуры Ганцавіцкага райвыканкама:

— У нашым раёне ёсць патрэба ў кадрах, а дакладней — у акампаніятарства для самадзейных калектываў у сельскіх установах культуры, як дарэчы, і паўсоль па Беларусі. Цікава было б даведацца, як збіраюцца вырашаць пытанне нашы навучальныя ўстановы?

Наталля ШМАКАВА:

— Але ж вам не патрэбна па пяць акампаніятарстваў штогод. Думаю, пытанне вырашыцца, калі даць палову акампаніятарскай стаўкі, да прыкладу, кіраўніку гуртка.

Ірына МАРЦІНКЕВІЧ:

— Так і робім. Паўставачнікі па сумяшчальніцтве сітуацыю, канешне ж, ратуюць, але, зразумейце, хацелася б, каб чалавек працаваў рабочы дзень, а не палову. Пагадзіцеся, зусім па-іншаму справы пайшлі б. Сумяшчальнік — ён і ёсць сумяшчальнік... А ў нас жа тры службовыя кватэры ёсць у горадзе.

Наталля ШМАКАВА:

— Калі мы абмяжым прафесію толькі акампаніятарскімі рамкамі, дык для маладога чалавека зусім ніякіх перспектыв не застанеца. А ён можа быць і выкладчыкам ДШМ, і кіраўніком самадзейнага калектыву, і акампаніятарам у сельскай клубнай установе. Паколькі ў вас нават службовае жыллё ёсць, думаю, без кадраў не застанецеся. Стымулам для маладога спецыяліста будзе і тое, што працаваць ён стане і на стаўку, і на паўтары... Словам, прыязджайце, мы вам дапаможам.

Ірына МАРЦІНКЕВІЧ:

— Дзякуй вялікі! Усяго добрага!

Галіна ХАЦЕШАВА:

— У дадатак хачу зрабіць невялікае ўдакладненне. У адпаведнасці з "Агульнадзяржаўным класіфікатарам Рэспублікі Беларусь: спецыяльнасці і кваліфікацыі" маюцца акампаніятарства і канцэртмайстра могуць займаць спецыялісты, якія маюць кваліфікацыі (на прыкладзе вышэйшай адука-

цы): выкладчык (спецыяльнасці “Музычнае мастацтва”, “Музычнае мастацтва. Дадатковая спецыяльнасць”), канцэртны выканаўца, артыст камернага ансамбля, выкладчык, канцэртмайстар, дырыжор камернага аркестра, арганіст (спецыяльнасці “Фартэп’яна”), канцэртны выканаўца, выкладчык, артыст аркестра, артыст ансамбля, дырыжор аркестра народных інструментаў (спецыяльнасці “Струнныя народныя шчыпкова-ўдарныя інструменты”, “Баян-акардэон”), і гэтак далей.

Дырэктар ДШМ з Ельскага раёна:

— Алена Уладзіміраўна, нас вельмі хвалюе пытанне пра музычны конкурс “Музыка надзеі”. Ёсць жаданне ў ім паўдзельнічаць, але няма на тое магчымасці. Чаму адборачныя занальныя туры ладзяцца на пачатку навучальнага года, а не ў снежні, як у іншых рэспубліканскіх конкурсах? Ведаем умовы “Музыкі надзеі”, але прыняць удзел не атрымаем, бо дзеці пасля лета не заўжды гатовы паказаць сябе на ўзроўні.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Вы самі адказваеце на палову свайго пытання. Пра пачатак конкурсу не

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Трэба, каб гэтага захацелі іхнія сённяшнія выкладчыкі... Я і сістэму размеркавання крыху змяніла б. На маю думку, “купцы” з раёнаў павінны прысутнічаць на выпускных іспытах, на ўласныя вочы яшчэ ўзімку бачыць запатрабаванасць і магчымасці будучага выпускніка. Тут і павінен узнікнуць першы кантакт паміж “працадаўцам” і будучым работнікам культуры з высьвятленнем таго, чаго ж кожнаму чакаць адно ад аднаго... На сёння ж размеркаванне — “спяное”.

Рэдакцыя:

— Дык што ў сістэме навучання неабходна змяніць?

На пытанні чытачоў адказваюць начальнік аддзела навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена РЫБЧЫНСКАЯ, а таксама — кансультанты аддзела Наталля ШМАКАВА і Галіна ХАЦЕШАВА

сёлета толькі адкрылася, а няма праграм па такіх рамяствах як, скажам, саломка-і лозапляценне, бондарства, ткацтва, стварэнне нацыянальнага строю. Што параіце?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Цудоўна ведаю вашу школу! Праграмы, па якіх збіраецца працаваць, трэба рыхтаваць. Міністэрства культуры, як вы ведаеце, іх не распрацоўвае. Аўтарскія праграмы мы можам разглядаць і праводзіць праз экспертны савет. Пераканана, што кіраўнік вашай установы можа стаць аўтарам такіх праграм, якія і тыповыя, магчыма, стануць. Вы ж практыкі! Так што чакаем вашых прапановаў, а калі ўзнікнуць нейкія рабочыя пытанні (колькі навучаль-

— Адметная школа рамястваў і ў Горках існуе далёка не першы год...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— На аддзяленні перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі кадраў Інстытута культуры Беларусі трэба змяніць сістэму падыходаў. Неабходна канцэнтраваць праблемы і апэратыўна іх вырашаць з карысцю для рэгіёнаў. Патрэбна акумуляваць усё новае і без прама-руджвання знаёміць з ім усіх ахвотных.

Колішні выпускнік Мінскага дзяржаўнага мастацкага вучылішча імя А.К. Глебава:

— Які лёс чакае гэтую ўстанову? Цяпер, ведаю, і будынак стары рамантуецца, і нейкія змены ў навучальным працэсе прадбачацца. Патлумачце, калі ласка.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Гэта вельмі прыемна, што вас у гэтай установе навучылі не толькі сваю непапулярную справу рабіць, але яшчэ і непакоіцца за лёс роднага вучылішча... Што да старога будынка, дык яго разбурылі толькі з адной мэтай: узвесці новы і сучасны. Гэта не адзінае вучылішча ў краіне, якое падпала пад кардынальную рэканструкцыю. Маштабныя работы вядуцца і ў Гімназіі-каледжы пры Акадэміі музыкі... На

падстаў казаць, і гэта вам пацвердзіць яе рэктар, што ўзровень падрыхтоўкі не знізіўся.

Алена РАМАНЕНКА, начальнік аддзела культуры Краснапольскага райвыканкама:

— Добры дзень! Наш раён — аддалены ад абласнога цэнтра, таму кадровая праблема адчуваецца востра: не хапае харэографа, акампаніятара, настаўніка ДШМ... Вакансіі ёсць як у гарадскіх установах культуры, так і на сяле, таму кожны малады спецыяліст, выпускнік сярэдняй спецыяльнай установы ці ВНУ, — літаральна на вагу золата. А мы ж ствараем даволі камфортныя ўмовы і для іхняй працы, і для жыцця. Але не сакрэт, што многія да нас проста “не даязджаюць”: выхадзяць замуж, у дэкрэт і гэтак далей. Ці можна спадзявацца, што будуць унесены нейкія змены ў нарматыўна-прававы акт, якія абавязуць, у першую чаргу — мэтавікаў, адпрацаваць у рэгіёне.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Сёння ўжо гучалі такія пытанні. Згаданая праблема характэрная не толькі для сферы культуры. І мы зараз якраз абмяркоўваем прычыны, кажам пра пэўную скажонасць мэтанакіраванасці атрымання адукацыі. Як адбіраць будучыя кад-

З art-праектам у кішэні

У полі зроку — маладыя спецыялісты і не толькі...

з 1 ж верасня даведваецца. А ён не ладзіцца кожны год, таму ёсць час для менавіта мэтанакіраванай падрыхтоўкі вучня, у тым ліку і летам. “Конкурснае” дзіця павінна жыць будучай важнай падзеяй... А “Музыка надзеі” — далёка не адзінае спаборніцтва ў краіне, пералік іх — немалы, таму і размеркаваны яны на ўвесь год...

Дырэктар:

— Педагогі сярэдніх спецыяльных устаноў папікаюць нас тым, што ў конкурсах гэтых мала удзельнічаюць з ліку навучэнцаў ДШМ...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Мы падумаем, мабыць, і ёсць сэнс надаць конкурсным тэрмінам нейкую “рухомасць”, але трэба ўсё грунтоўна прааналізаваць.

Дырэктар:

— Вельмі гэтага хацелася б.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Музыкантам нібыта і скардзіцца не выпадае. Вось у харэографіі, дарэчы, ніводнага рэспубліканскага конкурсу пакуль няма, у мастакоў — толькі адзіны.

Дырэктар:

— І ўсё ж згаданы конкурс вельмі прэстыжны... Дзякуй вялікі!

Рэдакцыя:

— Прадоўжым гаворку пра рэгіянальныя кадравыя дэфіцыты.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— На Гомельшчыне захоўваецца, хоць і не без цяжкасцей, філіял Акадэміі музыкі. Рэгіён, вы ведаеце, складаны, постчарнобыльскі. Але ці ёсць сэнс у павелічэнні колькасці такіх філіялаў не толькі ў Гомельскай вобласці? Трэба весці пэўную грунтоўную аналітыку, не хапае навуковых распрацовак і рэальнага прагнозу па ўсіх накірунках. Сёлета ў існуючыя ўстановы адукацыі сферы культуры былі практычна недаборы... Думаю, у самой сістэме навучання штосьці варта змяніць.

Рэдакцыя:

— Мы вось якую прапанову з месцаў часта чуем: варта, каб навучэнцы, студэнты літаральна з першага курса праходзілі практыку на сяле, прывычываліся, так бы мовіць, да канкрэтных працоўных рэалій...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— І я — пра тое ж, бо таксама часта бываю ў раёнах. Патрэбна, на мой погляд, каб навучальныя ўстановы наладжвалі больш шчыльны творчы кантакт з аддзеламі культуры рай- і аблвыканкамаў. У мяне, да прыкладу, такая прапанова: фарміраваць гэтакія “выпускныя брыгады”, каб чалавек па размеркаванні на першае месца працы ехаў не адзін. Уявіце, едуць харэограф, музыкант-“народнік”, рэжысёр, менеджар. Атрымліваюць адзін катэдж на ўсіх. Больш за тое: “брыгада” прыязджае на сяло з канкрэтным творчым праектам, распрацаваным яшчэ ў студэнцтве...

Рэдакцыя:

— Прапанова — цудоўная. Але ці хочучь гэтага сённяшнія студэнты?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— На мой погляд, ВНУ не павінна ператварацца ў суцэльную ўстанову культуры. Творчыя мастацкія калектывы маюць складацца па-за абавязковай вучэбнай праграмай, у вольны час студэнтаў. Так было раней. Урэшце, мы павінны рыхтаваць кіраўнікоў, а не артыстаў. А студэнтам, між тым, роля выканаўцы сёння больш падабаецца: адказнасць зусім іншая.

Рэдакцыя:

— У адным з раёнаў Гродзеншчыны ў свой час цудоўны малады спецыяліст-харэограф працаваў, кіраваў неблагімі калектывамі, але не доўга: маўляў, што мне райцэнтр, я з гастролямі ў замежжа жадаю. Цяпер у адным з гродзенскіх калектываў працуе, з-за мяжы “не вылазіць”. Кіраўніком, карацей, стаць не жадае...

Марына БАРЫСАЎНА, дырэктар Калінкавіцкай музычнай школы:

— Добры дзень! Хачу ўзняць пытанне пра значнасць пасведчання аб заканчэнні школы мастацтваў. Усё ж у нас дзеці займаюцца цягам сямі гадоў, старанна выконваюць увесь аб’ём навучальных праграм, на музычным аддзяленні выходзім, канешне ж, збольшага аматараў, але шкада, што нашы пасведчанні не з’яўляюцца складнікам таго пакета дакументаў, які патрэбны для паступлення ў ВНУ. А калі б яны давала хаця б адзін бал, прэстыж адукацыі ДШМ быў бы зусім іншы, і ў дзяцей стымул для навучання стаў бы больш важным.

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Справа ў тым, што гэта якраз тая праблема, якую школы з-за сваёй інертнасці самі і стварылі: перайшлі ў разрад пазашкольнага выхавання і навучання. ДШМ, як мы ўжо казалі, стала даваць дадатковую адукацыю... Неабходна паступова (і гэта ў нас запланавана) класіфікацыю мастацкай адукацыі для стварэння пэўнага ўзроўню школы. Толькі пры гэтай умове згаданае пасведчанне займае сілу. Інакш кажучы, гаворка — пра пачатковую прафесійную адукацыю... Калі ж адказваць на пытанне канкрэтна, дык узор пасведчання рыхтаваўся Міністэрствам адукацыі як адзіны дакумент і для ДШМ, уключаючы музычныя школы, і для цэнтраў выхавання, што дзейнічаюць у сферы адукацыі. Мы дамагліся таго, каб наша пасведчанне з пералікам дысцыплін мела ўкладшчы з аднакамі, інакш яно нагадвала б гуртковы дыплом. Хоць маленькая, але — перамога... Так што праблема нам вядомая, будзем імкнуцца яе вырашыць.

Супрацоўніца Любанскай школы рамястваў:

— Вітаю вас! Звяртаюся з пытаннем аб навучальных праграмах для мастацкіх школ ці школ рамястваў. Наша ўстанова

ных гадзін патрэбна, якія тэмы будзеце разглядаць, цягам якога тэрміну, і гэтак далей), іх вам дапаможа вырашыць Інстытут культуры Беларусі. У такім выпадку спатрэбяцца вашы заяўкі-прапановы на правядзенне майстар-класаў ці рабочай сустрэчы, семінара з тымі рэспубліканскімі спецыялістамі, што працуюць у накірунку развіцця традыцыйных мастацтваў. Гэта дапаможа вам стварыць макет навучальных праграм.

Супрацоўніца:

— Ведаем, што ёсць школа бондарства ў Іванаве...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Дык вось сустрэчы з яе кіраўнікамі мы праз Інстытут культуры Беларусі і зможам для вас арганізаваць. Не бойцеся ісці на супрацоўніцтва. Ад яго і нам, і вам — карысць...

Супрацоўніца:

— Дзякуй за параду!

Наталля ШМАКАВА:

— А можна непасрэдна ў Іванава прыехаць: трэба на ўласныя вочы паглядзець на тамтэйшую школу бондарства ды на яе выхаванцаў. Уражанне — непаўторнае!

Рэдакцыя:

Адказы на пытанні з электроннай пошты

Наталля БІСКУП, начальнік аддзела культуры Мсціслаўскага райвыканкама:

— Ці можна ў дзяржаўнай установе адукацыі “Дзіцячая школа мастацтваў” адкрыць клас (курсы) на платнай аснове па скарачонай праграме навучання (да прыкладу, шэсць месяцаў) для дарослай катэгорыі насельніцтва? Калі так, раскажыце пра парадак адкрыцця такога класа (курсаў). Які дакумент выдаецца пасля заканчэння навучання?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Дырэктару школы трэба прадставіць увесь пазабюджэт у выглядзе бізнес-плана. І вельмі ўхвальна, калі да навучання прыцягваюцца ўсе катэгорыі насельніцтва. Як адкрываць такі клас ці курсы? Трэба ўнесці змяненні ў статут установы, а ўсе пытанні варта ўзгадніць з заснавальнікам.

Галіна БАЛІНСКАЯ, начальнік аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама:

— Ці плануецца перагледзець праграмы для студэнтаў навучальных устаноў культуры ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі (атрымання больш глыбокіх ведаў па асновах бібліятэчнай і клубнай спраў, укараненне камп’ютарных тэхналогій у дзейнасць устаноў культуры)?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Тое, што праграмы павінны пераглядацца, — неаспрэчна. Кафедры павінны трымаць руку на пульсе часу і вызджаць у рэгіёны. Толькі ў выніку такой мабільнасці, я пераканана, з’явіцца зваротная сувязь, канкрэтная праца аднадушна... Што да бібліятэчнай справы... Бібліятэка сёння вельмі змянілася. Работа ў ёй стала іншай. Гэта інфармацыйныя цэнтры з Інтэрнэтам. Пэўная літаратура — на электронных носбітах. Словам, само ўладкаванне бібліятэчнай работы набывае зусім іншыя абрысы... Нашы бібліятэкі, асабліва на раёнах, усё больш знаходзяцца ў клубнай сістэме. А клубнікі, на жаль, усё больш сыходзяць у, так бы мовіць, вузкую спецыялізацыю, страчаючы ўменне аб’яднаць людзей, якое колісь называлася “культасветработай”... Сёння СДК, РДК — гэта цэнтры культуры з вялікай напаяльнасцю культурных і бібліятэчных паслуг. Так што планы павінны быць гнуткімі.

Наталля ШМАКАВА:

— Вучэбныя праграмы ўвесь час удасканальваюцца. Прыняцце новых адукацыйных стандартаў трэцяга пакалення і зацвярджэнне тыповых вучэбных праграм дазволіць таксама ўлічыць патрабаванні часу і навукова-тэхнічнага прагрэсу ў вобласці бібліятэчнай і клубнай справы.

ры, як іх правільна прафарыентаваць? Пытанні — не з ліку простых, але вырашаць іх трэба. Існуе нейкая спажывецкасць у нашых студэнтаў. Яны прывычываюцца, што пра іх клапаціцца ў навучальных установах, а пасля атрымання дыплама і ў якасці кіраўніка клапаціцца самі пра кагосьці яны іншым разам не гатовыя. Значыць, трэба рэарганізаваць накіраванасць навучальнага працэсу, прывязаць студэнта да будучага месца менавіта творчай, педагагічнай ці кіраўніцкай працы менавіта з першага курса. А мэтавікі таксама павінны з першага дня вучобы весці мэтавы план з кіраўніком-заказчыкам і практыкаваць на будучым месцы па спецыяльным плане. Не трэба страчваць з імі сувязь цягам тэрміну навучання.

Алена РАМАНЕНКА:

— Згодная з вамі. Дзякуй, Алена Уладзіміраўна!

Рэдакцыя:

— На гэтым фоне збольшага павялічваецца каштоўнасць практыкаў, што стаж працы — маюць, а адукацыю спецыяльную — не. Яны (безумоўна, не ўсе) і кіраваць грамадой могуць, і прааналізаваць магчымасці калектыву здольныя...

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Так. Падобным спецыялістам, каму па ўзросце пазна ўжо вучыцца, мэтазгодна даваць сертыфікат, які пацвярджаў бы іхнюю прафесійную вартасць у сферы.

Рэдакцыя:

— Хочацца закрануць яшчэ вось што. Бібліятэкары — самыя нізкааплачваемыя ў сферы культуры. На Віцебшчыне губернатар ім дагладчае...

Наталля ШМАКАВА:

— Ведаю, што ў мінулым годзе сума даплаты складала ад 90 да 200 тысяч кожнаму... Пэўна, сёлета — яшчэ больш...

Рэдакцыя:

— А ў іншых абласцях часам не ведаюць пра гэта?

Алена РЫБЧЫНСКАЯ:

— Мы паездзілі па абласцях, і ўражанне ў мяне такое: краіна — адна, але вельмі адрозныя ўзроўні забяспечанасці культуры. Усё, натуральна, залежыць ад асобы кіраўніка раёна, кіраўніка аддзела культуры... Што ж да недахопу інфармацыі, дык усё тут зводзіцца да таго, пра што мы ўжо казалі. Трэба рыхтаваць супраўдальных кіраўнікоў, а не творцаў і па сумяшчальніцтве — кіраўніка. І сёння дырэктар ДШМ, любой іншай установы адукацыі ў першую чаргу — менеджар, а потым ужо — класны музыкант, мастак або іншы творца. Калі ты ведаеш, у якім стане будынак тваёй установы, як сфарміраваны расклад заняткаў, які вучнёўскі кантынгент, чым жывуць выкладчыкі, як рухаюцца справы ў калег з іншых раёнаў і абласцей, ты — сапраўдны кіраўнік... Сёння інфармацыйная плынь выбудавана так, што ігнаруе яе толькі лянівы, альбо той, хто не ўмее карыстацца інфармацыяй.

Матэрыялы “гарачай лініі” падрыхтаваў Яўген РАГІН

Магчымасці экспарту антыкварыята за мяжу для атрымання сродкаў на індустрыяльную мадэрнізацыю краіны абмяркоўваліся на Палітбюро ЦК ВКП(б) асабіста з Іосіфам Сталіным пачынаючы з 1927 г. А пасля прыняцця 23 студзеня 1928-га сакрэтнай пастановы СНК СССР “Аб мерах па ўзмацненні экспарту і рэалізацыі за мяжу прадметаў даўніны і мастацтва” вываз антыкварыята і прадметаў мастацтва набыў арганізаваны характар. Згодна з пастановай, кіраўніцтва работамі па выяўленні і адборы прадметаў, якія ўваходзілі ў склад музейных фондаў, даручалася Наркамгандлю і

У адным спісе: шыйная грыўня з XII стагоддзя і шпілька для гальштука з XX-га

АНТЫКВАРЫЯТ ДЛЯ ІНДУСТРЫЯЛІЗАЦЫІ

Наркамасветы саюзных рэспублік. Пры гэтым, уся практычная дзейнасць па лініі Наркамгандлю ўскладалася на спецыяльны орган — “Галоўную кантору па купцы і рэалізацыі антыкварных рэчаў”, што скарачана называлася “Антыкварыят”. Функцыі і прыярытэты двух ведамстваў знаходзіліся ў пэўнай супярэчнасці. Наркамасветы імкнуўся захаваць дзяржаўны фонд, у горшым выпадку — пазбавіцца ад другаграднага, дублетнага матэрыялу. У задачу ж Наркамгандлю ўваходзіла павелічэнне аб’ёмаў антыкварнага экспарту і выкананне валютнага плана любой цаной, нават шляхам продажу сусветных шэдэўраў. Атрымаўшы заданне ад кіраўніцтва рэспублікі, Галоўнаму рабіла “экспартную раскладку” па музеях, вызначала тэрміны. Музеі праводзілі інвентарызацыю фондаў, адбіралі прадметы для рэалізацыі, праводзілі іх першасную ацэнку.

Пасля адбору ў музейных калекцый рэчы дастаўляліся на склады “Антыкварыяту” у Маскве і Ленінградзе, адкуль прадаваліся праз спецыяльныя савецкія гандлёвыя ўстановы альбо на замежных аўкцыёнах. Акрамя таго, з буйнымі пакупнікамі супрацоўнікі “Антыкварыяту” вялі перамовы непасрэдна альбо праз савецкія прадстаўніцтвы за мяжой.

У 1928 — 1929 гг. Палітбюро ЦК ВКП(б), незадаволеннае вынікамі антыкварнага бізнесу, стварыла адмысловую камісію, якая павінна была здзейсніць праверку ў справе “ліквідацыі мастацкіх запасаў краіны”. Гэтае рашэнне азначала пераход ад продажу другаграднага матэрыялу да гандлю шэдэўрамі.

У выніку продаж скарбаў закрываў усе найбуйнейшыя музеі краіны, у тым ліку і БССР. Храналагічна ўвесь продаж рэчаў з музеяў нашай рэспублікі за мяжу ахопліваў перыяд першай пяцігодкі (1928 — 1933 гг.), калі краіне, паводле планаў кіраўніцтва, трэба было разгарнуць будаўніцтва новых галін прамысловасці.

Пытанні адбору гісторыка-культурных каштоўнасцей з беларускіх музеяў кантраляваліся вышэйшым партыйным кіраўніцтвам рэспублікі. Пра гэта сведчыць і даклад намесніка Наркамгандлю БССР другому сакратару ЦК КП(б)Б І.А. Васілевічу, які датуецца 17 снежня 1928 г. У ім паведамля-

Архійныя матэрыялы, знойдзеныя апошнім часам айчыннымі даследчыкамі, даюць адказы на многія пытанні, што дзесяцігоддзямі былі схаваны ў папках пад грыфам “Сакрэтна”. Да прыкладу, не многім вядома, што акрамя такіх крыніц фінансавання рэалізацыі планаў па індустрыялізацыі Савецкага Саюза, як экспарт сыравіны і сельскагаспадарчай прадукцыі, у 1920 — 30-х гадах мінулага стагоддзя адбываўся і масавы продаж мастацкіх і гістарычных каштоўных прадметаў, што давала неабходныя валютныя сродкі для будаўніцтва прамысловых комплексаў.

ецца, што пытанне аб экспарце рэчаў мастацтва, даўніны і іншых каштоўнасцей з музеяў рэспублікі ўзгоднена з Наркамасветы БССР, разасланы спецыяльныя апытальныя лісты ва ўсе акругі, арганізаваны спецыяльныя камісіі “для выяўлення ў мясцовых музеях рэчаў, годных для экспарту”.

Першай іх “ахвярай” стаў Беларускі дзяржаўны музей у Мінску, дзе напрыканцы 1928-га быў адабраны шэраг абразоў, што зацікавілі заходніх калекцыянераў. У тым жа годзе з фондаў музея зніклі творы М.Антакольскага, Ю.Пэна, Я.Кругера ды іншых вядомых мастакоў. У 1929-м вываз музейных рэчаў з музеяў БССР дасягнуў такога ўзроўню, што паўстала неабходнасць стварыць у Мінску экспартную камісію і экспартны музейны фонд.

Але тэмпы і аб’ёмы адбору ў музеях БССР не задавальнялі саюзнае кіраўніцтва. Загадчыкі музеяў шукалі хоць якія зачэпкі, каб замарудзіць справу. Таму ў лістападзе 1931-га з Масквы ў БССР быў камандзіраваны прадстаўнік “Антыкварыяту”, які ажыццявіў буйнамаштабную праверку. У выніку, з Мінскага, Магілёўскага, Віцебскага і Гомельскага дзяржаўных музеяў вывезлі 285 гістарычных і мастацкіх помнікаў.

Куды ж трапілі прадметы з беларускіх музейных калекцый? Асноўнай краінай прамысловага імпарту ў СССР і яго асноўным крэдыторам на той час выступала Германія. Яна ж паглынула асноўную частку агульнага аб’ёму савецкага антыкварнага экспарту. Амаль трэцяя частка была адпраўлена ў ЗША. Астатняе асела ў Аўстрыі, Вялікабрытаніі, Фінлян-

дыі і Францыі. Напрыканцы 1920-х — на пачатку 1930-х гг. галоўны маршрут, якім музейныя каштоўнасці вывозілася на Запад, праходзіў параходамі ад Ленінграда да Рыга, а адтуль — сухапутным шляхам у Берлін. Трэба адзначыць, што ва ўмовах сусветнага эканамічнага крызісу 1929 — 1933 гг. скіфскае золата і палотны майстроў Рэнэсанса, унікальная мэбля, парцаліна, бронза, абразы, старадрукі ды іншыя музейныя каштоўнасці рэалізоўваліся на Захадзе па заніжаных цэнах, якія змяняліся з кожным аўкцыёнам. Падлічана, што ў сярэднім упайнаважаныя Наркамгандлю атрымлівалі за прададзенае 30 — 40% ад рэальнай цаны рэчаў, і нават менш. Да прыкладу, палатно “Апакванне Хрыста” Ван Дэйка было набыта ўсяго за 30 тысяч долараў, “Хрыстос вылечвае хворага” Рэмбранта — за 4600.

Апошняя масавае, і найбольш варварскае, адабранне рэчаў з музеяў сістэмы Наркамасветы БССР для продажу за мяжу адбылося ў 1933 г. На пасяджэнні сакратарыята ЦК КП(б)Б пад старшынствам першага сакратара М.Гікалы была прынята пастанова “Аб каштоўнасцях у музеях БССР”. На тым жа пасяджэнні ўтварылі спецыяльную камісію. Цягам верасня яна правяла праверку дзяржаўных музеяў у Мінску, Магілёве, Гомелі і Віцебску. Па выніку яе высветлілася наступнае. “Шэраг каштоўнасцей (золата і

срэбра) падлягае адабранню і рэалізацыі. Акрамя таго, ва ўсіх музеях ёсць значная колькасць прадметаў, якія не маюць гістарычнай, навуковай і мастацкай каштоўнасці. Рэчы гэтыя захламляюць сховішчы музеяў, паступова псуюцца і патрабуюць тэрміновай рэалізацыі (адзенне, посуд, карціны)”.

Пра сапраўдныя мэты камісіі, работа якой была замакуфліравана пад праверку, сведчаць наступныя радкі з яе справаздачы: “За немагчымасцю правярць поўнасцю захаванасць музейных фондаў — камісія правярыла на выбарку найўнасць залатых і сярэбраных рэчаў ды буйных сярэбраных манет”. Не фіксаваліся ні іх мастацкая, ні гістарычная значнасць. Залатой шыйнай грыўняй XII ст. аўтары спіса надавалі значэнне не большае, чым залатой шпільцы для гальштука 1916 г.

Нельга не адзначыць і яшчэ адзін факт. Тэхніка прыёмкі супрацоўнікамі “Антыкварыяту” і ператварэнне музейных каштоўнасцей у сродак плацяжы была варварскай: золата і срэбра прымалася як лом, старажытныя манеты і ўзнагароды пераплаўляліся ў зліткі. Такім чынам, нацыянальныя гісторыка-культурныя каштоўнасці зніклі не толькі з месца іх паходжання — яны зніклі ўвогуле!

...Пасля выканання першага пяцігадовага плана пачаўся спад экспарту савецкага антыкварыята. У сярэднім за чатыры гады пяцігодкі Наркамгандль СССР выручаў ад продажу музейных прадметаў мізэрную суму: калі пяці мільёнаў рублёў у год — менш за адзін працэнт ад агульнага штогадовага экспарту.

Аляксандр ГУЖАЛОЎСкі, доктар гістарычных навук, прафесар
На здымках: экспертыза каштоўнасцей у Дзяржаўным музейным фондзе; прадметы кшталту сярэбраных абразя і шаты нярэдка адпраўляліся на экспарт.

Вандроўка ў “Радавод...”

Трапіць у іншую эпоху, адчуць “водар” мінулага дазваляе фотопраект “Радавод. Успамін пра Вялікае Княства Літоўскае” гомельскага майстра Алега Белавусава, што працуе ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі.

Рэканструкцыя ў аўтэнтыцы

На здымках, якія дэманструюцца ў фазе тэатра, можна ўбачыць партрэтны прадстаўнікоў розных грамадскіх пластоў Вялікага Княства Літоўскага XIV — XVII стст. Тут паказаны выявы не толькі князёў, рыцараў, але і гараджан ды вясцоўцаў. Творы мастака ўдала імітуюць стылістыку партрэтнага жывапісу XVI стагоддзя.

Прадстаўленыя Алегам Белавусавым здымкі рабіліся цягам 2006 — 2009 гадоў у рыцарскіх клубах Мінска і Гомеля. На асобных фота — жанчыны і дзеці, апранутыя ў старажытныя народныя строі з фондаў веткаўскага і гомельскага музеяў. Акрамя таго, на выстаўцы прэзентуюцца і мастацкія здымкі велічных ды прыгожых беларускіх замкаў.

Аўтар твораў Олег Белавусаў адзначае, што шлях да праекта, прысвечанага Вялікаму Княству Літоўскаму, быў доволі доўгі. Яшчэ дзясатка гадоў таму фотамастак не бачыў для сябе цікавымі старадаўнія эпохі беларускай гісторыі і, тым больш, не надта ўспрымаў мелодыі, якія нясуць у сабе элементы сярэднявечнай музыкі.

— Каб больш увайсці, так бы мовіць, у тэму, азнаёміўся з дзейнасцю рыцарскіх клубаў —

Цікавае да гісторыі прывяла фотамастака да разумення, што ягоны занятак — рэканструкцыя партрэтнага жывапісу XVI — XVII стст. — мае важнае значэнне для ўсведамлення сябе грамадзянінам вялікай краіны, якая ў далёкім мінулым называлася Вялікім Княствам Літоўскім.

Але Белавусаў цікавіцца не толькі рыцарскай культурай. Дзякуючы таму, што ў палескім рэгіёне захаваліся аўтэнтычныя традыцыі, фотамастак пачаў цікавіцца і асаблівасцямі гомельскага рэгіёна, удзельнічаць у этнаграфічных калектывах, вывучаць абрады. Акрамя таго, чакаецца і працяг фотопраекта “Радавод. Успамін пра Вялікае Княства Літоўскае”. Яго стваральнік паспрабуе, па магчымасці, прадставіць усе народнасці колішняй дзяржавы. У прыватнасці, ужо зроблены стылізаваныя здымкі беларускіх татарцаў.

Вынікам жа працы музіц стаць грунтоўны альбом, які, думаецца, будзе цікавы для ўсіх аматараў айчыннай даўніны.

Наталля КІРПІЧЭНКАВА
На здымках: кадры з серыі “Радавод. Успамін пра Вялікае Княства Літоўскае”
Фота Алега БЕЛАВУСАВА

быў уражаны апантанасцю іх удзельнікаў, тым як яны вывучаюць ранейшыя эпохі, як авалодваюць рознымі спосабамі апрацоўкі металу, вырабляюць па старадаўніх узорах зброю, шыюць адзенне, рэканструюць абразы і аднаўляюць традыцыі. Я быў захапленым пабачыўшы, што ўсё гэта можна стварыць уласнымі рукамі, — падкрэсліў Олег Белавусаў.

(Заканчэнне. Пачатак у № 44.)

...Казімір, адчуўшы сябе паэтам, пачынае падпісвацца псеўданімам "Каганец" — словам, што азначала простую свяцільню ў беднай сялянскай хаце. Зразумела, мэта ягонага жыцця — заўсёды свяціць людзям, дапамагаць ім адчуваць сябе па-сапраўднаму вольнымі і гордымі беларусамі, навучыць іх "людзьмі звацца". Здавалася, маладых чакае свет з усімі колерамі вясёлкі. Такі ж свет адкрываўся ў Парыжы і перад Вільгельмам, які свае першыя вершы "Неба" і "Зімовы досвітак" яшчэ падпісваў "Вільгельм Кастравіцкі", але хутка абраў для сябе псеўданім "Гіём Апалінэр", і з гэтым імем увайшоў у гісторыю сусветнай культуры. А што ж Каганец?

У яго маладой сям'і "музыка грала нядоўга". Нечакана ўзніклі вялікія матэрыяльныя і фінансавыя цяжкасці. Нагадаю, амаль усе ўладанні Кастравіцкіх

наперад, скажу, што таго аднаўлення "законапаслухмянаму" Каганцу давалося чакаць цэлых пяць гадоў! Такія тады існавалі дзіўныя законы, не кажучы пра тое, што ў камерах можна было свабодна пісаць, рысаваць і нават даволі свабодна перапісвацца з роднымі. Ды і кармілі, як піша Каганец, прыстойна: цур з цыбуляй і маслам, стравы з мясам, каша бульбяная з салам, чай з хлебам і маслам. Вось толькі яму вельмі перашкаджалі хваробы.

Справа ў тым, што яшчэ ў Табольску маленькі Казік выпадкова ўпаў з высокага акна, моцна пакалечыўся, і ў яго вырас горб. І што самае дзіўнае: бацька Казіміра таксама быў гарбаты, але ад нараджэння! Проста нейкая містыка! Можна ўгадаць падобны невясёлы лёс рускага жывапісца Віктара Барысава-Мусатава і яго французскага калегі, палкага Тулуз-Латрэка...

заны да раменьчыка нож і шабалтас. Спакойная, зраўнаважаная гутарка яго рабіла моцнае ўражанне. Ягоны выгляд — малы рост, і горб, вялікая галава з пасівеўшай бародкай і жывымі, пранізлівымі вачыма, — цягнуў да сябе кожнага. Пасяліўся К.Каганец у мяне, на Нябярэжнай..." Але праз тры месяцы, 2 красавіка 1910 года, Каганец па старой справе 1905-га быў асуджаны Віленскай судовай палатой на адзін год зняволена і змешчаны ў тую ж самую мінскую Пішчалаўскую турму. Сядзеў там некаторы час са зводным братам — Міхасём Кардэцкім — і Якубам Коласам. У лісце з турмы да жонкі (ад 17 снежня 1910 г.) ён піша: "...Маляваць я маляваў усё найбольш беларускія тыпы. Ажно два малюнкi з турэмнага жыцця, а то нарысавалі 12 рысункаў Якубу Коласу да яго твораў..." Дзе яны, тыя рысункі, невядома да сённяшняга дня. Тым не менш, у

Гіём Апалінэр.

Двое з роду Кастравіцкіх: Карусь Каганец і Гіём Апалінэр

"Мудрагеліста тасуецца калода..."

Карусь Каганец.

былі канфіскаваны пасля паўстання 1863 — 1864 г., акрамя фальварка Навасёлкі на Койданаўшчыне з шасцю сялянскімі дварамі, якія спрадвеку належылі Алене Кастравіцкай. Але тут было не разгарнуцца, і Каганец ўжо на пачатку новага стагоддзя даваўся шукаць любую, нават чорную, працу, каб пракарміць сям'ю: жонку і дзяцей Янку, Мірона, Галечку і Міленку. Чым ён толькі ні займаўся: працаваў у Мінскай чайной, колькі месяцаў — мастаком-афарміцелем у Рызе, потым — аканомам у Мінскім таварыстве дабрачыннасці, дзе арганізаваў беларускі хор і аркестр, пазней будаваў у Лідзе чыгунку на пасадзе дзясятніка... І, канешне ж, пісаў вершы, артыкулы, апрацоўваў нацыянальны фальклор, складаў унікальны "Беларускі лемантар", штосыці маляваў і ляпіў.

У 1902 годзе яго твораў на беларускай мове з'явіліся ў газетах "Мінский листок" і "Северо-Западный край". Больш за тое: тады ж ён разам з Антонам і Іванам Луцкевічамі, Алаізаі Пашкевіч (Цёткай) і Вацлавам Ластоўскім прыняў удзел у стварэнні Беларускай сацыялістычнай грамады...

Наогул, першыя гады XX ст. для Каганца былі гадамі найбольш актыўнай грамадскай і асветніцкай дзейнасці, з-за чаго на ўласна выяўленчую і літаратурную творчасць заставалася зусім мала часу. Але такая была ў яго натура: свяціць заўжды, свяціць усяму, што датычылася народнага шчасця. Яго нават абіраілі дэлегатам на Першы сялянскі з'езд Беларусі. Ён ішоў туды і марыў, напрыклад, пра выданне беларускай газеты для працоўнага сялянства пад назвай "Палессе". Але такі дазвол ад царскага ўрада ён, канешне ж, не атрымаў, хаця ўвосень 1904 года і ўвосень 1905-га дасылаў прашэнне на імя міністра ўнутраных спраў князя Святаполк-Мірскага і ліст у галоўнае ўпраўленне па справах друку.

Цікава, што ў гэты ж час Апалінэр таксама марыў стварыць уласны часопіс пад рознымі назвамі ("Рэвію імараліст", "Фэстэн д'Эзон", "Летр мадэрн"), але нічога не атрымалася і ў яго.

Зімой 1905 г. Каганец арганізаваў шматлюдны антыцарскі мітынг на Койданаўшчыне і быў арыштаваны. Амаль паўгода асудзеў у мінскай Пішчалаўскай турме, але яшчэ да суда быў выпушчаны на паркуі: да пары, пакуль гэты суд не адноўцца. Забягаючы

К.Каганец "Буслы".

Вось што піша пра Каганца беларускі літаратуразнаўца Сцяпан Александровіч: "Зімою ён звычайна быў у жоўтым кажуху, падпярэзаным поясам, у высокай аўчыннай шапцы, у юхтовых ботах. Зверху палатнянай кашулі насіў суконную світку, каб не так кідаўся ў вочы горб. З усімі, нават панамі і падпанкамі, гаварыў ён толькі па-беларуску. Ва ўсёй ягонай постаці і ў абліччы адчувалася сіла чалавека працы, з глыбокім перакананнем гаварыў ён любімыя словы: "Беларусь трэба падымаць!"... І ён гэта рабіў, па сутнасці, па ўсіх накірунках, дзе толькі можна: у грамадскай і асветніцкай дзейнасці, у пэзіі і драматургіі, у выяўленчым мастацтве, наогул у жыцці. І — не баяўся нічога, акрамя таго, што не паспее рэалізаваць усё, пра што марыў. А марыў ён пра адно: дапамагчы беларускаму народу ўсвядоміць сябе як нацыю. Пра Каганца нават хадзіла легенда: нібыта кожны дзень ён блукаў па вуліцах Мінска з ліхтаром, як калісьці Дыяген шукаў чалавека. На натуральныя пытанні мінчан адказваў, што шукае... беларуса. Зусім па-іншаму выглядаў тады малады парызанін Гіём Апалінэр: "...Антычны профіль, галава — як у імператара Позыяга Рыма...", "...бонвіван...", "...гурман-абжора і таўстун...", "...рафінаваны інтэлігент..." Поўная супрацьлегласць...

Вось як пра Карусь Каганца згадваў Мікола Шыла: "Напрыканцы 1909 года ці на пачатку 1910-га (добра не памятаю) у Вільню прыехаў Карусь Каганец. Прыехаў ён, як і заўсёды хадзіў, у кажуху і беларускай світцы. Світка была падпярэзана ременем, на якім вісеў прывя-

К.Каганец "За сахой".

турме здароўе Карусь Каганца вельмі пагоршылася. Ён і сам піша ў лісце да жонкі ад 22 студзеня 1911-га: "Цяпер у нас пагоршала сядзець. Бо народу прыбавілася, а на дварэ холадна. То вокны пазамыканы, а праз тое паветра мала, так што часта галава баліць. Але павінна скоры пацяплець..."

А тым часам Апалінэр таксама на колькі месяцаў трапляе ў турму па падэрэнні ў крадзяжы "Джаконды" Леанарда да Вінчы. І хаця нарэшце быў вынесены апраўдальны прысуд, паэт доўга не мог адысці ад спалоху. Але перыяд 1900-х гадоў быў, тым не менш, паспяхова ў творчым плане для абодвух Кастравіцкіх. Калі Каганец у 1906-м выйшаў з турмы, адно з беларускіх выдавецтваў Пецярбурга зааказала яму малюнкi для сваіх выданняў, а праз тры гады — вокладку да кніжкі Я.Коласа "Другое чытанне для дзяцей беларусаў". У наступным годзе на выстаўцы ў Мінску экспанавалася шэраг новых твораў Каганца: гэта арыгінальны "сялянскі" жывапіс на палотнах, падносах, шкатулках, бярозавых дошках, фанеры... Усе — з відамі ландшафтаў Беларусі альбо з адлюстраваннем характэрных тыпаў беларусаў. У свой час былі вядомыя і некалькі скульптурных работ Каганца, у тым ліку адно распяцце і барэльеф з слановай косці: спатканне хлопца і дзяўчыны. У гэтым шэрагу — карціна "Беларускі лірнік" у прыглушаным шэрым каларыце, на якой фронтальна, паралельна плоскасці палатна, адлюстраваны беларускія сяляне ў белых доўгіх кашулях і лапцях; яны сядзяць на прызбе і ўважліва слухаюць горкія песні пра народную долю

сляпога музыкі. У 1900-я гады Каганцом былі створаны і палітычныя карыкатуры "Пахаванне Свабоды" і "Віншую з Новым годам!". У першай рабоце, што складалася з чатырох малюнкаў-кадраў, выяўлена наступнае: Свабода, якую рыхтуюцца адпяваць, паўстае з труны і адкідвае ад сябе вартаўніка-жандара, а святара змушае ад страху лезці пад стол. На другой карыкатуры — новы, 1907-ы год у вобразе беларускага сялініна з касой у руках (як не згадаць тут касінераў!), які праганяе стары год у выглядзе... імператара Мікалая II. Сярод іншых малюнкаў з-пад рук Каганца выходзілі "Партрэт маці" — галава жанчыны, у завязанай па-сялянску паркалёвай хустачцы; трапяткі бусел над гняздом з бусляняткамі — можна сказаць, самы цудоўны беларускі птах, што стаў для наступных пакаленняў мастакоў нацыянальным "брэндам". А яшчэ ў альбоме творцы з'яўляліся лёгкія накіды землякоў-жабракоў, якія адпачываюць ля прыдарожнага распяцця, і земляроба з плугам, таго самага, пра якога сам аўтар пісаў: "Мы працуем бо праз меру!\ Ды шчасця не відзім..."

А што да Апалінэра, то пасля выхаду з турмы ў яго ўсё як бы наладжваецца. Ён падрыхтаваў выпуск свайго першага паэтычнага зборніка "Алкаголі", куды ўвайшлі вершы розных гадоў, а франтыспіс кнігі ўпрыгожваў кубістыч-

ны партрэт аўтара работы — сябра і аднадумца Пабла Пікаса. А яшчэ Гіём стварае праграмныя тэатрычныя опусы — "Эстэтычныя думкі" наконт новай эстэтыкі кубізму і футурызму. А яшчэ... Шмат чаго да пачатку вайны паспеў зрабіць сваяк Каганца, чалавек, "...без якога наша стагоддзе тапталася б на месцы і прасіла міласціну", як пісаў чэшскі паэт Вітэзлаў Незвал. А Каганец пасля апошняга вызвалення з Пішчалаўскай турмы перабраўся на часовае пражыванне да свайго сястры Мані. Там жа, у Мінску, марыў трошкі ачунаць ад хваробы і з новымі сіламі ўзяцца за пэзію, драматургію, мастацтва, публіцыстыку, апрацоўку беларускага фальклору, народных легенд, казак, песень. Але на шый сястры не сядзеў. Два гады перабіваўся выпадковымі заробкамі, пакуль не атрымаў працу аканом у фальварку Жартай (Жортаў) каля Багданава ў нейкага Копая. Там з вясны 1912 г. і праслужыў амаль да канца жыцця. Але самое галоўнае літаратурнае дасягненне Каганца — вадзівіль "Модны шляхцюк", які на Беларусі карыстаўся вялікай папулярнасцю і

К.Каганец. Вокладка да "Другога чытання для дзяцей беларусаў" Якуба Коласа.

быў, па сутнасці, адным з першых твораў нацыянальнага тэатральнага рэпертуару. У 1910-м Максім Багдановіч з Яраслаўля прыслаў у "Нашу ніву" дзвюхстрофны верш, прысвечаны Каганцу. Вось яго першая строфа: "Змоўк пясняр, затаіў свае песні,\ Ён іх болей ужо не пяс,\ Але рвуцца яны, і калісь на прадвесні\ Лёд халодны ў душы пад напорам іх трэсне,\ І струёй хлынуць вершы з яе..."

20 мая 1918 года Карусь Каганец памёр ад запалення лёгкіх у фальварку Лісіня Нору ў Прымагілі. Пачала ўжо палаць братазайочная грамадзянская вайна, якая прынясе шмат гора і пакут нашаму народу. Выдатны беларус быў сцігла пахаваны ў вёсцы Навасёлкі, але на развітанне з ім ні жонка, ні дзеці не прыехалі... А праз паўгода, 9 лістапада 1918-га, пайшоў з жыцця і выдатны француз Гіём Апалінэр, якому так і не даваўся пабываць на радзіме сваіх продкаў. У дзень пахавання Гіёма якраз скончылася Першая сусветная вайна. Іронія лёсу...

Праз 70 гадоў на магіле Каганца быў устаноўлены помнік. Яго імем названа сельскагаспадарчае прадпрыемства. Рашэннем Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта ад 30 ліпеня 2004 г. новай вуліцы ў мікрараёне "Лошыца-4, 5, 6" таксама нададзена яго імя.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Кераміка і фарфор Кітая"** (з фондаў НХМ РБ).
- Выстаўка з калекцыі Краснадарскага краявога мастацкага музея імя Ф.А. Каваленкі **"Кубанская зямля"**.
- Выстаўка **"Традыцыйнае дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва Японіі"**.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ,
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- **"Цярноўнік крэсаў"**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В.РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская,
37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.
- Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"3 крыніцы адвечнай прыгажосці"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"**.
- **"Гарадская культура XIX — пач. XX стст."**.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Чароўны свет, народжаны маленькай іголкай"**.
- Выстаўка аб'яднання **"Традыцыя" "Мінск — горад майго юнацтва"**.
- Выстаўка **"Зоф'я Хамянтouская. Паміж кадрамі (1925 — 1945 гг.)"**. Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
- Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя ІЗ'езда РСДРП"**.
- Выстаўка **"Сувязь часу"**.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Выстаўка з уласных фондаў **"Рукою Коласа"** — да 129-годдзя з дня нараджэння паэта.
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
- Кожную суботу да 19 лістапада — інтэрактыўны праект літаратурных музеяў Мінска **"Музейныя хованкі"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- Літаратурна-мастацкая выстаўка **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**.
- Выстаўка Дзяржаўнага музея лялек **"Тэатральныя лялькі — госці музея"**.
- **"Планета творцаў і іх герояў"** (жывапіс, графіка).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка
палаца.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Вялікія муміі Егіпта"**.
- Выстаўка мастацкіх работ **Бахрома Ісматава** (Таджыкістан).

- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.
- **Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў** Экспазіцыя **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
- Выстаўкі:
- Выстаўка экзэмпляраў мемуарнай літаратуры **"Час азірнацца"**.
- **"Восеньскія журавіны"**. Паўночнае крыло палаца
- Выстаўкі:
- **Пакой крывых люстэркаў**.
- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Куток жывых экзатычных рэптылій. **Зімовы сад**
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.

Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі музея працуюць пневматычны цір.
- **"Музей крміналістыкі"**.
- Выставачная зала:
- Пакрыты ўваходнай новай выстаўкай.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- 3 9 — юбілейная выстаўка А.А. Марачкіна.
- 3 9 — **"Рэтраспекцыя плаката"** (секцыя графічнага дызайну).
- 3 9 — выстаўка ДПМ і габелена **"Прастора і форма"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац
Рэспублікі).

Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка жывапісу **Васіля Пешкуна "Дагрануцца да сонца"**.
- Выстаўка А.Салтаўца **"На мяжы рэальнасці і казкі"**.

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель,
вул. Карловіча,
4,
пр. Леніна, 43.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- **"Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка"**.
- Выстаўка твораў выяўленчага мастацтва і тавараў для мастакоў.
- Выстаўкі:
- **"Дыпломнік-2011"**.
- Выстаўка аб'яднання мастакоў **"Артэль"**.
- Выстаўка жывапісу **Андрэя Крылова**.

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА СНЕЖАНЬ
2011 ГОДА!Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

Паспяшайцеся на пошту!

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір,
Карэліцкі
раён,

Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- **"Лятаючыя кветкі"**.
- **"Даспехі часоў Паўночнай вайны"**.
- Фотавыстаўка **Сяргея Плыткевіча**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.

Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Жыццё і творчасць Янкі Купалы"**.
- Выстаўка жывапісу Н.Табушавай **"Асобы майго часу"**.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**
- Для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
- Інтэрактыўная гульня **"У пошуках Папараць-кветкі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі:
- **"Вялікі перапынак"**.
- **"Няхай дзясцінства будзе шчаслівым"**.
- Выстаўка беларускай мастачкі Алены Замай **"Маё ваеннае дзясцінства"**.
- Выстаўка тэкстыльных вырабаў у стылі пэчворк Алены Мацяш **"Домік з лапікаў"**.

Дні культуры Расіі:

- Выстаўка **В.Аляксандравай**.
- Выстаўка мастака С.Радчанкі **"Дотык"**.
- **"Імператарскі Паўлаўск — палац і парк"**.
- **"Святыя заступнікі славянскіх земляў"**.
- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР
ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

■ 8 — "Мядзведзь"

С. Картэса
(камічная опера ў адной дзеі).

■ 9, 10 — "Шахеразада"

(балет у адной дзеі)
М.Рымскага-Корсакава.

■ 11 — Гала-канцэрт Алены Шведавай
(паўраат міжнародных конкурсаў).

■ 12 — "Севільскі цырульнік"

(камічная опера ў дзвюх дзяхх).
Дж.Расіні.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

■ 6, 8 — "Нязваны госць"

С.Бартохавай.

■ 10 — "Табе пяю, Іерусалім".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ
ТЭАТР

г. Мінск,
вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 8 — "Аднойчы ў Чыкага"

Дж.Стайна, Г.Міллера і інш.

■ 9 — Каханне па-італьянску:

"Званочак" Г.Даніэці,

"Шлягеры неапалітанскага
квартала"

■ 10 — "12 крэслаў" Г.Гладкова.

■ 11 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.

■ 12 — "Аршын мал алан" У.Гаджыбекава.

"Чырвоны Каптурчык. Пакаленне

Next" А.Рыбнікава.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 5 — "Дзень пільны слонік" Р.Кіплінга.

■ 6 — "Яшчэ раз пра Чырвоны

Каптурчык" С.Яфрэмава, С.Когана.

■ 8 — "Прынцэса і свінапас" Х.К.

Андэрсэна.

■ 10 — "Хлопчык і цень"

К.Чаркаскай, А.Князькова.

■ 11, 12 — "Кветачка-вясёлка"

В.Катаева.

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчэнне № 637,
выдадзена
Міністэрствам
інфармацыі
Рэспублікі Беларусь
Галоўны рэдактар —
Людміла Аляксееўна
КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:

Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:

Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Настасся ПАНКРАТАВА,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Пётр ОВАД,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290-22-50
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 290-22-50.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведлаюць сваё
прозвішча, поўнаснае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
звесткі, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура", 2011.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 7933
Падпісана ў свет
3.11.2011 у 18.30
Замова 5278
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку"
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

9 771994 478007 1 1045